

Översiktsplan 2004 för Södertälje kommun

Antagen av Kommunfullmäktige den 26 april 2004

Översiktsplan, organisation och telefonlista

Översiktsplanen har tagits fram av Samhällsbyggnadskontoret på uppdrag av Kommunstyrelsen. För arbetet med översiktsplanen finns en politisk ledningsgrupp samt en projektgrupp med tjänstemän.

Översiktsplanen finns också tillgänglig på kommunens hemsida, www.sodertalje.se under bo & bygga.

Ledningsgrupp t o m 2002

Namn	Parti	Tel arb/Tel bost	E-postadress/Postadress
Anders Lago	s	550 217 00	anders.lago@sodertalje.se
Helena Forslund	s	550 845 85	helenaforslund@tinet.se
Ulla Rygin	s	550 106 71	ulla.rygin@sodertalje.se
Gunnar Svensson	v	550 340 99	gunnar@struc.su.se
Birgitta Abrahamsson	m	0158-102 08	birgitta.abrahamsson@moderat.se
Moniqua Linnar	kd		kristdemokraterna@sodertalje.se
Ove Lundgren	c	551 571 83	ove.lundgren@sodertalje.se
Agneta Engver Lindquist	fp	550 673 66	agneta.engver@botkyrka.se
Henry Wallum Blom	mp	550 103 03	henry.w.blom@user.bip.net
Sten Lundin	pp		Östergatan 24, 152 43 Södertälje

Ledningsgrupp fr o m 2003

Namn	Parti	Tel arb/Tel bost	E-postadress/Postadress
Anders Lago	s	550 217 00	anders.lago@sodertalje.se
Boel Godner	s		Erik Dahlbergs väg 37, 152 70 Södertälje
Kerstin Stenberg	mp		kerstin.stenberg@swipnet.se
Gunnar Svensson	v	550 340 99	gunnar@struc.su.se
Birgitta Abrahamsson	m	0158-102 08	birgitta.abrahamsson@moderat.se
Robert Halef	kd		roberthalef@hotmail.com
Leif Holmberg	c		leif.holmberg@centerpartiet.se
Agneta Engver Lindquist	fp	550 673 66	agneta.engver@botkyrka.se
Sten Lundin	pp		Nygatan 14, 151 72 Södertälje
Staffan Norberg, adjungerad	v	550 237 21	staffan.norberg@sodertalje.se

Projektgrupp

Namn	Titel	Tel arb	E-postadress
Christer Andén	Planeringschef	550 213 05	christer.anden@sodertalje.se
Anna Lindberg	Översiktsplanerare	550 218 56	anna.lindberg@sodertalje.se
Maud Enquist	Samhällsplanerare	550 216 47	maud.enquist@sodertalje.se
Magnus Lexell	Trafikplanerare	550 230 77	magnus.lexell@sodertalje.se
Bo Ljungberg	Kommunekolog	550 212 14	bo.ljungberg@sodertalje.se
Ann-Charlotte Gjöthlén	Miljöstrateg	550 210 52	ann-charlotte.gjothlen@sodertalje.se
Kent Edström	Planarkitekt	550 213 89	kent.edstrom@sodertalje.se
Sören Karlåker	GIS-samordnare	550 211 59	soren.karlaker@sodertalje.se

Innehållsförteckning

Förord	7
Inledning	8
Översiktsplanens miljökonsekvenser	14
1. Bebyggelseutveckling	16
1.1 Bostadsbebyggelse	16
1.1.1 Tillkomst på kort sikt	16
1.1.2 Tillkomst på lång sikt	17
1.2 Fördjupningar av översiktsplanen	18
1.3 Byggnad på landsbygden och i skärgården	18
1.4 Fritidshusbebyggelse	19
1.4.1 Vatten- och avlopp	19
2. Näringsliv och arbete	20
2.1 Södertälje i en växande arbetsmarknadsregion	20
2.2 Arbetstillfällen och pendling	20
2.3 Attraktiv mark för företagsetableringar	20
2.4 Principer för lokalisering av handel	20
2.5 Befintliga och framtida områden för företagsetableringar	22
3. Försörjningssystem	23
3.1 Vattenförsörjning	23
3.2 Avfallshantering	23
3.3 Energiproduktionsanläggningar/Uppvärmning	23
3.4 Naturgasledning	24
3.5 Kraftledning	24
3.6 Masshantering, grus- och bergtäkter	24
4. Kommunikationer	26
4.1 Vägnät	26
4.1.1 Övergripande vägnät	26
4.1.2 Huvudvägar	26
4.1.4 Utbyggnadsområden	27
4.2 Kollektivtrafiken	28
4.2.1 Bebyggelseområden	29
4.3 Järnvägstrafiken	29
4.3.1 Ostlänken	29
4.3.2 Persontrafik med tåg	30
4.3.3 Gods	31
4.4 Gång- och cykeltrafik	31
4.5 Hamnar	31
4.5.1 Uthamnen	31
4.5.2 Oljehamnen	32
4.5.3 Sydhamnen	32
4.5.4 Farleden/slussen	32

4.6 Master för mobiltelefoni	32
4.6.1 Lågstrålande zoner	33
4.7 Flyg	33
5. Naturresurser	34
5.1 Mark	34
5.1.1 Stora opåverkade mark- och vattenområden	34
5.1.2 Rekreatiomsområden, tätortsnära skog	35
Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag	35
5.1.3 Gröna områden i tätorten	36
5.1.4 Gröna kilar	36
Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag	37
5.1.5 Ekologiskt särskilt känsliga naturområden	37
5.1.6 Riksintressen för naturvård och friluftsliv	38
5.1.7 Naturreservat och biotopskyddsområden	39
5.1.8 Natura 2000	40
5.1.9 Skydd för landskapsbilden (enligt 19§ naturvårdslagen äldre lydelse)	40
5.1.10 Samrådsområden	41
5.1.11 Odlingslandskapet	41
5.2 Vatten	41
5.2.1 Våtmarker	41
5.2.2 Vattenskyddsområden	42
5.2.3 Strandskydd	42
Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag	42
5.2.4 Dagvattenhanteringen	43
5.2.5 Avrinningsområden	43
Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag	44
6. Kulturmiljö	45
6.1 Allmänt	45
6.2 Riksintressen	45
6.3 Övriga värdefulla kultur- och bebyggelsemiljöer	46
7. Riskhänsyn och miljöstörningar	47
7.1 Luft	47
7.2 Bostäder i närheten av miljöstörande verksamheter	48
7.3 Miljözon för tung trafik	48
7.4 Buller	49
7.5 Radon	49
7.6 Allergier	49
7.7 Mark- och vattenföroreningar	50
7.8 Farligt gods	50
7.9 Skredriskområden	51
7.10 Översvämningsrisker	51

8. Tätorterna	52
8.1 Södertälje	52
8.2 Järna	53
8.3 Hölö	55
8.4 Mölnbo	56
8.5 Enhörna	57
Länsstyrelsens granskningsyttrande	58
Kommunfullmäktiges protokoll	63
Bilaga till översiktsplan 2004	65
Källförteckning	69

Förord

Södertälje har unika möjligheter att utvecklas till en riktigt bra boendekommun. Här finns en levande stadskärna, för de som vill bo i en mindre stad med närhet till storstaden. Här finns mindre samhällen och tätorter, och här finns en levande landsbygd med enskilda gårdar och mindre bybildningar. Den rika variationen av boendemiljöer och olika boendeformer är en stor tillgång, som kan utvecklas ytterligare. Överallt i kommunen finns dessutom närhet till både vatten och grönska.

För att utveckla Södertälje som boendeort behövs både nybyggnation och förbättringar av nuvarande områden och befintligt bostadsbestånd. Det behövs också åtgärder för bryta boendesegregationen. Förslaget till översiktsplan reglerar framför allt var den framtida bebyggelsen ska ske, men också andra frågor som rör den fysiska miljön. En översiktsplan är vägledande för beslut om kommunens långsiktiga användning av mark och vattenområden och blir därmed mycket avgörande för Södertäljes framtida utveckling.

Givetvis har även andra frågor än markanvändning och fysisk utformning stor betydelse för att skapa ett attraktivt Södertälje. Att det är rent och snyggt, tryggt och lugnt, i alla områden är minst lika viktigt som själva bostäderna. För att skapa detta behövs ett närmare samarbete och en rad insatser från bl a kommunen, polisen, föreningslivet och bostadsföretagen. Brottsförebyggande rådets arbete är en bra början.

I Södertälje behövs många nya bostäder och kommunen har också höga ambitioner för nybyggnation. I översiktsplanen finns planer på närmare 8 000 nya lägenheter. Om och när dessa kan byggas beror framför allt på efterfrågan, och på bygg- och bostadsföretagens intresse av att satsa på nybyggnation. Att bygga nytt är inte heller enbart en fråga om kvantitet. De nya bostäderna och de nya miljöerna måste hålla en hög kvalitet och uppfattas som attraktiva, och kostnaderna för boendet måste vara rimliga.

Genom de förslag som ingår i översiktsplanen vill vi skapa förutsättningar för en stor variation i utbudet av attraktiva boendemiljöer samtidigt som vi tar ansvar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Inom kommunen ska det finnas ett varierat utbud som väl motsvarar önskemålen om boende hos Södertäljebor och inflyttare till kommunen. För en hållbar samhällsutveckling ska planeringen av nya bostäder och områden präglas av miljöhänsyn och tillvaratagande av befintliga kvaliteter i den fysiska miljön.

Boendet berör oss alla och många värdefulla synpunkter har lämnats under programsamrådet, ”Tyck till om Tälje”, det senare plansamrådet och under utställningstiden. Översiktsplanen har efter samråden omarbetats och resulterat i föreliggande plan.

Översiktsplanen finns även på kommunens hemsida www.sodertalje.se.

Anders Lago
Kommunstyrelsens ordförande

Inledning

Ny översiktsplan

En översiktsplan visar i stora drag hur mark och vatten kan användas i framtiden. Den ger även vägledning för beslut hur bebyggelsen ska utvecklas och bevaras. Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan.

Översiktsplanen beslutas av politikerna i kommunfullmäktige. Den kan användas som en vision för kommunens utveckling och som vägledning för invånare, företag, kommunen eller andra myndigheter. Översiktsplanen är också ett viktigt verktyg för att planera för en hållbar utveckling.

Södertäljes översiktsplan har en tidshorisont fram till år 2015. Planen kommer att ses över varje mandatperiod för att den alltid ska vara aktuell. Att komma fram till övergripande beslut är en demokratisk process. I översiktsplanarbetet inleddes den med ett första diskussionsunderlag - ett programsamråd under 2000 och under hösten 2002 har plansamråd pågått. Planen har efter viss omarbetning varit utställd från augusti till den 15 oktober 2003. Översiktsplanen har antagits av kommunfullmäktige den 26 april 2004.

Mål och visioner

Ur Mål & Budget för åren 2004-2006

”Vision år 2013 för Södertälje kommun.

År 2013 vill vi vara: Det trygga Södertälje en unik mötesplats, med inbjudande boendemiljöer, betydande utvecklingsmöjligheter för unga människor, och en innovativ kommunal verksamhet”

En attraktiv kommun

ÖP föreslår

- I intressekonflikt med mark för attraktiva bostäder prioriteras bostäder framför annan exploatering

Södertälje ligger i en expansiv region, både befolkningsmässigt och när det gäller utvecklingen inom näringslivet. Södertäljes attraktivitet som bostadsort beror på de boendemiljöer som kan erbjudas inom kommunen, Södertäljebor och inflyttare ska inom kommunen kunna välja på ett varierat utbud av boendeanternativ. En vision för översiktsplanen är att Södertälje ska bli en mycket attraktiv bostadsort. Områden för bostäder har därför prioriterats i översiktsplanen.

Södertälje har en levande stadskärna med ett bra utbud av butiker, restauranger, nöjen och kultur som ska utvecklas ytterligare. Stadens centrala delar ska inbjuda till möten, erbjuda en vacker fysisk miljö och vara trygg.

Även den kommunala servicens kvalitet är viktig för attraktiviteten. Utbudet av arbetstillfällen har också betydelse, men en väl fungerande skola är många gånger avgörande för valet av bostadsort.

I kommunen finns många goda kvaliteter och en stark lokal identitet att ta vara på när vi planerar för framtiden. Här finns en blandning som utgörs av de stora företagen, det lokala kulturlivet och den kamp

som SSK, SBBK och Assyriska m.fl. för i lagsportens högsta divisioner. Detta är en stor tillgång som skapar trivsel och trygghet.

Läget vid Mälaren och Saltsjön gör att fritidsbåtar kan komma ända in till den centrala staden.

Här finns en levande landsbygd med småorter och insjöar och närhet till både Mälaren och Östersjön. Den levande stadskärnan med mängder av restauranger och butiker och med en hamn för fritidsbåtar mitt i centrala staden inbjuder till möten mellan människor. I kommunen finns också många intressanta besöksmål som t ex Tom Tits Experiment, Torekällberget, antroposofernas verksamheter i Järna, Tullgarns slott, Oaxen, Skansholmen mm.

Forskar- och företagarstad med många friskolor

Forskning och utveckling får en allt större betydelse för sysselsättningen. Mer än 1 500 forskare finns på Scania och AstraZeneca.

ÖP föreslår

- *Kommunen ska sträva efter att få ett ökat utbud av medelstora företag och att det i Södertälje finns ett differentierat näringsliv med ett allsidigt utbud av varor och tjänster.*

Sverige liksom övriga västvärlden genomgår stora förändringar. Den varuproducerande industrin är starkt rationaliserad och kräver allt färre och allt mer välutbildade anställda. Den kompletteras av en ny, snabbt växande IT-industri som kräver nytt spjutspetskunnade. 2000-talets samhälle kallas ibland kunskapssamhället eller informationssamhället. Vilken roll har Södertälje här?

Vi tror på en framtid för Södertälje som både forskar- och företagarstad. Södertälje har en stark industritradition. Scania och AstraZeneca startade sin verksamhet här och har utvecklats till två multinationella företag där forsknings- och utvecklingsarbetet får en allt större betydelse. Flera andra större företag är beroende av AstraZeneca och Scania.

Att kunna erbjuda utbildning av hög kvalitet är en grundförutsättning för ett attraktivt Södertälje. De nya friskolorna är ett viktigt komplement och kan ge en ökad valfrihet i den grundläggande utbildningen.

Bra skolor är en förutsättning för ett attraktivt boende. Södertälje är en kommun med många friskolor.

För den högre utbildningen står Campus Telge, med KTH och Södertörns högskola, i fokus och kan vidareutvecklas till ett nav för forskning och utveckling.

Södertälje skall utvecklas som högskoleort. Mark finns reserverad för utbyggnad av Campus Telge och nya studentbostäder ska byggas.

Omsorg om miljön

ÖP föreslår

- I de tätortsnära skogarna och övriga utpekade rekreationsskogar ska särskild hänsyn tas i skogsbruket till friluftsentresserna.
- Gröna områden med rekreationsvärde i staden bör bevaras.
- Hänsyn ska tas till landskapsbilden och kultur- och naturvärden på platsen.

Genom att värna om värdefulla naturmiljöer kan Södertäljeborna erbjudas rika naturupplevelser. Fyra större områden vid bl a Malmsjön, sjön Yngern, Långsjön och vid Ridön skall förbli opåverkade av bebyggelse och vägar.

Södertälje har ett både spännande och omväxlande naturlandskap med både Mälarkust och skärgård, badsjöar, åkrar och hagar. Naturvärden och biologisk

mångfald skyddas bland annat genom ett stort antal naturreservat. Södertälje är så kallad ekokommun och har i ett omfattande Agenda 21-arbete lagt grunden för ett fortsatt miljöansvar.

Företagskulturen är även på väg att ändras i en miljöanpassad riktning - dagens och morgondagens företag minskar sin belastning på miljön. Framtidens produkter kommer att ha avancerad teknik, ta liten plats och kräva mindre energi att tillverka.

Planberedskap för ett ökat bostadsbyggande

ÖP föreslår

- Södertälje ska ha en beredskap för ny bostadsbebyggelse, tillräcklig för en lika snabb befolkningsutveckling som i övriga Stockholmsregionen. Det innebär att ÖP redovisar bebyggelseområden som rymmer 8 000 bostäder.

Södertälje är med drygt 80 000 invånare länets tredje största kommun. Vi ligger i utkanten av den snabbt växande Stockholmsregionen och vårt läge som knutpunkt mellan Mälardalen och Stockholm kan få stor betydelse. Genom framför allt AstraZeneca har Södertälje haft en god tillväxt av nya arbetstillfällen.

Under 90-talet ökade Södertäljes befolkning bara med knappt 1 200 personer. Ökningen bestod främst av ett födelseöverskott. Kommunen hade under många år en nettoutflyttning, men den utvecklingen har nu vänt till ett inflyttningsöverskott. Inflyttningsöverskottet beror till största delen på ett positivt flyttnetto gentemot utlandet.

När vi planerar inför framtiden gör vi det utifrån ett scenario valt med optimism och framtidstro. De senaste åren har Stockholmsregionen ökat med 20 000 personer om året, till stor del beroende på inflyttningen till länet. Prognoserna för länet pekar på en fortsatt stark befolkningstillväxt även om inflyttningen har mattats av något på senare år.

Planeringen i Stockholmsregionen utgår från två alternativ för befolkningsutvecklingen, bas och hög. I basalternativet ökar befolkningen med 0,7% om året från år 2000 till 2015 och fram till 2030 förutspår man en något lägre ökningstakt. I alternativet hög skulle befolkningen öka med 1% om året från 2000 till 2030. Alternativet hög förutsätter att ökningen blir densamma som under de senaste årens kraftiga befolkningstillväxt.

Södertäljes relativa befolkningstillväxt har varit betydligt lägre än länets under nittioalet men under senare tid har den legat på ungefär samma nivå. Om Södertälje får en fortsatt stark befolkningsutveckling skulle basalternativet för kommunens del innebära 9000 ytterligare invånare fram till år 2015 (från 2000) och i alternativet hög skulle vi nästan bli 13 000 fler under samma period.

En ökning med 9 000-13 000 personer innebär att ca 5 500-8 000 nya bostäder skulle behöva byggas.

Fram till år 2015 skall det finnas möjlighet att bygga 8 000 bostäder i kommunen.

Den höga planberedskapen motiveras av osäkerheten kring såväl befolkningsutveckling som var och vilken typ av bostäder som kommer att efterfrågas. Antaganden om den framtida utvecklingen är alltid osäkra. Under arbetet med den förra översiktsplanen låg bostadsbyggandet på en mycket hög nivå och vi planerade för 4 500-5 500 lägenheter fram till år 2000. Bara en bråkdel genomfördes, efterfrågan sjönk tvärt - sänkta bostadssubventioner, hög arbetslöshet och en nettoutflyttning från kommunen bidrog till detta.

Idag styr marknaden bostadsbyggandet på ett helt annat sätt än tidigare. Efterfrågan på nya bostäder ökar nu återigen. Den ökade efterfrågan i Södertälje gäller framförallt småhus.

Varierat utbud av bostäder

ÖP föreslår

- Fler bostäder i vattennära lägen.
- Förtäta centrum med bostadsbebyggelse.
- Stimulera bybildningar på landsbygden.

Även vår planering idag kan tyckas ambitiös. Kommunens befolkningstillväxt kan vi inte styra men vi kan genom planering ha en god beredskap för en rimlig andel av tillväxten i Stockholmsregionen. För att kunna möta variation i efterfrågan, från olika grupper och vid olika tidpunkter, behövs ett varierat utbud av områden för olika typer av ny bebyggelse.

En hög beredskap kan innebära allt ifrån färdiga detaljplaner till förslag på bebyggelseområden där fördjupade utredningar kan behöva göras innan planläggning blir aktuellt. Detaljplaneläggning kan normalt inte göras förrän ett uttalat intresse finns att bebygga området. Förslagen i översiktsplanen innehåller både områden där detaljplaneläggning pågår och områden som kan bli nya stadsdelar på mycket lång sikt.

Vi vill att Södertälje ska växa - en attraktiv kommun växer om den ligger i en tillväxtregion. En tillväxt ger förutsättningar för förnyelse.

För att öka bostadsbyggandet måste attraktiva bostäder byggas. Genom att utse "Årets hus" stimuleras god arkitektur och kvalitativt byggande.

Hustyper preciseras inte i översiktsplanen. De olika områdena möjliggör olika typer av bostäder såsom villatomter, rad- och grupphus och lägenheter i olika former. Flertalet bostäder skall vara marknära boende. Bo-Klok i Ritorp är ett exempel på marknära boende till en kostnad som många har råd med.

Många vill bo i eller nära Södertälje stadskärna med dess service, nöjen, folkliv samt närhet till bussar och tåg. Ca 500 bostäder planeras i centrala Södertälje.

Många bor idag året runt i sina fritidshus. Genom att ansluta fritidshusområdena Viksberg/Viksäter, Sandviken, Dammkärr/Vattubrink och Lerhaga till kommunalt vatten och avlopp kommer fler att kunna bo nära naturen och med sjöläge.

Södertälje – en regional kärna

Stockholmsregionen är starkt präglad av en enkärnig struktur som innebär att en stor del av arbetstillfällena är koncentrerade till regioncentrum medan huvuddelen av bostäderna, hushållen och arbetskraften finns i ett stort och växande omland.

En flerkärnig struktur ger bättre förutsättningar för en jämnare fördelning av välfärden och minskar de miljöproblem som långa transporter medför. Inom regionplaneringen pekas nio regionala kärnor ut där förutsättningar finns för en utveckling mot en mer flerkärnig regionstruktur. Södertälje är en av dessa kärnor. Södertälje är också en viktig kärna för den angränsande södermanlandsregionen.

Det har alltmer uppmärksammats att attraktiva städer är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för

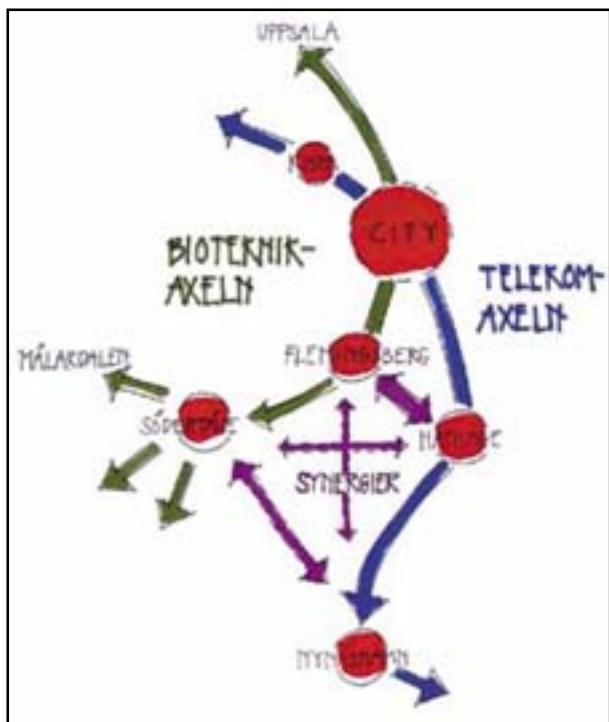
att locka invånare, företag, besökare m fl. Södertäljes förutsättningar att utvecklas som en regional kärna beror framförallt på att Södertälje har en levande stadskärna med samhällsservice, affärer, restauranger, kultur, nöjen och arbetsplatser. Därtill har Södertälje en stor egen arbetsmarknad med två internationella storföretag med omfattande forskning och utveckling, goda kommunikationer och en högskola i Campus Telge. För att Södertälje skall utvecklas som en regional kärna bör man i den fortsatta planeringen

- Tydliggöra och avgränsa kärnan som utvecklingsområde rent fysiskt.
- Knyta ihop stadskärnan med Södertälje Syd.
- Förbättra tillgängligheten med kollektivtrafik från omlandet inkl Mälardalen.
- Komplettera kärnan med bostäder och arbetsplatser.
- Utveckla stadskärnan med handel, nöjen, kultur, mötesplatser mm.
- Skapa miljöer och stimulera företagsutveckling i samverkan mellan företag, myndigheter och högskolan inom bioteknik och som industriellt kunskapscentrum samt som pedagogiskt centrum för naturvetenskap och teknik.
- Stärka det regionala utbudet av högre utbildning, vård, kultur mm.

Södertälje centrum behöver förnyas för att bli en klar konkurrens från andra handelsplatser t ex Kungens/Kurva och Skärholmen. En särskild utvecklingsplan skall tas fram till sommaren 2004. Den skall innehålla en vision för 2013 och ett konkret handlingsprogram som skall löpa 2004-2013 och peka ut de olika utvecklingsområdena. Utgångspunkten är att utveckla staden Södertälje. Processen skall drivas tillsammans med medborgare och olika intressenter bli handlare och fastighetsägare. Följande utgångspunkter för utvecklingsplanen gäller:

Södertälje centrum

- är den självklara mötesplatsen för invånarna i kommunen och de närmaste grannkommunerna.
- erbjuder ett varierat och konkurrenskraftigt utbud av handel, kultur, nöjen, rekreation, bostäder och kontor
- är med sin goda miljö tillgängligt för gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik samt med bil.
- har en tilltalande arkitektonisk utformning med nära kontakt till vatten, grönområden och parker.
- Södertälje centrum upplevs som rent, tryggt och säkert.
- ger fastighetsägare, handlare och företag kommersiella förutsättningar för att de långsiktigt skall kunna utveckla och driva sina verksamheter.

Södertäljes utmärkta kommunikationsläge och starka näringsliv skapar goda förutsättningar för tillväxt och boende. I regionplanen för Stockholm är Södertälje en av de regionala kärnor som har bra förutsättningar att ta del av Stockholmsregionens snabba tillväxt.

Motverka segregation

Inom den översiktliga markplaneringen är möjligheten att motverka segregation begränsad. I områden med blandad bebyggelse i kommunen är segregationsproblematiken mindre än i områden med en ensidighet i bostadsutbudet. Kommunens ambition är att få en blandning av upplåtelseformer och hustyper i såväl nya som befintliga bostadsområden. Men även andra insatser måste till för att öka integrationen och utveckla dagens bostadsområden. Kommunen genomför ett omfattande utvecklingsarbete i den s k storstadssatsningen. Kommunfullmäktige har även antagit ett integrationsprogram.

Genom att bygga fler bostäder kan kommunen bidra till mindre segregation mellan kommunerna. Stockholmsregionen har blivit allt mer segregerad och Södertälje har länge haft en obalans i flyttströmmarna som förstärkt detta. Fler högutbildade och fler med höga inkomster har flyttat ut än in. Inflyttningen från utlandet har varit större än från andra kommuner. Genom en planering för nya attraktiva bostadsområden kan denna obalans motverkas.

ÖP föreslår

- Vid planering av ny bebyggelse ska möjligheten att bryta ensidighet i bostadsutbudet beaktas.

Mellankommunala frågeställningar

Några av kommunens planeringsfrågor som direkt berör angränsande kommuner ingår i översiktsplanen. De gäller t ex principer för externhandelslokaliseringar, de gröna kilarna, vattenskyddsområden och trafikens infrastruktur.

Nya vägdragningar och eventuella nya järnvägsspår är tillsammans med hamnen och eventuell regional kraftvärmeförsörjning frågor som påverkar omlandets kommuner. Angränsande bebyggelseområden kan också bli föremål för gemensamma diskussioner och lösningar. Almnäsområdets framtida användning är t ex en fråga som berör både Södertälje och Nykvarn.

Alla frågor kan inte lösas inom översiktsplanearbetet, en del frågor står också utanför kommunens styrmöjligheter. Däremot kan en samsyn kring inriktningsmålen för utvecklingen vara en god grund för gemensamma lösningar kring gemensamma frågeställningar. Ett samarbete pågår mellan Södertörnskommunerna i en delregionplanering.

Översiktsplanens miljökonsekvenser, en översikt

Inledning

En översiktsplan visar i stora drag hur mark och vatten bör användas i framtiden. Översiktsplanen används som en vision för kommunens utveckling. Riksdagen har fattat beslut om 15 nationella miljö-kvalitetsmål, med det övergripande målet att de stora miljöproblemen i Sverige ska vara lösta inom en generation, det vill säga om 20 - 25 år. Ett antal av miljömålen har en koppling till bebyggelse- och samhällsutveckling och därmed också till den fysiska planeringen. Översiktsplanen är därför också ett viktigt verktyg i arbetet med att planera för en hållbar utveckling.

Miljö kvalitetsmålen har, tillsammans med andra övergripande mål för Södertälje kommun, varit vägledande i arbetet med översiktsplanen. Att avvägningar görs mellan olika målområden kan emellertid bli nödvändigt. Ibland uppstår målkonflikter. Nedan följer en översikt över de viktigaste målkonflikterna med avseende på miljöfrågor, samt hur översiktsplanen hanterar konflikterna.

Södertälje kommuns gröna kilar

Översiktsplanen föreslår att de gröna kilarna ska tas tillvara som en resurs i stadens grönstruktur. Samtidigt kan konstateras att två av kommunens gröna kilar påverkas av översiktsplanens förslag på ny bebyggelse. 1/3 av förbindelse länken mellan Bornsjö- och Hanvedenkilen påverkas av exploatering, varför det är mycket angeläget att både förbindelse länken öster om Glasbergasjön samt den västliga förbindelse länken mellan Östertälje och Glasberga herrgård tryggas. Därför föreslår översiktsplanen att området öster om Glasbergasjön skyddas mot framtida exploatering.

Även "Bornsjökilens förlängning" kan komma att påverkas av utvecklingsplanerna för Ritorp-Viksberg. Det är därför viktigt att bebyggelsen planeras med stor hänsyn till grönkilens värdekärnor så att närbelägna grönområden förblir lättillgängliga. Översiktsplanen föreslår att en fördjupad översiktsplan tas fram över området, som ska visa hur och var ny bebyggelse kan inrymmas samt hur rekreationsvärdena och den gröna kilen ska tas tillvara.

Grönområden i tätorterna

Översiktsplanen föreslår att centrum ska förtätas med bostadsbebyggelse samtidigt som "gröna områden med rekreationsvärden" i staden ska bevaras.

Ett antal av de områden i Södertälje tätort som föreslås för bostadsbebyggelse utgörs idag av parkmark eller annan grönyta. Förtätningen bedöms till största del kunna ske utan att "gröna områden med rekreationsvärden" i staden tas i anspråk. Översiktsplanens förslag på nya bostäder i Mälarparken ligger emellertid i konflikt med de rekreationsintressen som finns inom området.

Av de nya bostadsområden som planeras i Järna bedöms de negativa miljökonsekvenserna bli begränsade. Friluftsområdet vid Herrvreten och Logsjön, kommer delvis att påverkas av planerna på att bygga i Kallforsområdet.

Översiktsplanens förslag på ett nytt bostadsområde i Balsberga i Mölnbo, påverkar ett friluftsområde som används för rekreation. I planeringen är det viktigt att tillse att möjligheten att ta sig mellan bebyggelsen och Bergasjön kvarstår.

Översiktsplanens förslag till tätortsutveckling för Hölö samhälle bedöms ha relativt liten negativ påverkan på möjligheterna till rekreation och friluftsliv för Hölöborna.

Bebyggelse i strandnära lägen

Översiktsplanen föreslår att vid detaljplaneläggning och annan prövning av åtgärder inom strandskyddsområden skall kommunen inta en restriktiv hållning, i överensstämmelse med lagens mening. Samtidigt ligger många av de planerade bostäderna vid sjöar och vattendrag. I detta finns en konflikt mellan intresset att bygga i närheten av vatten för att kunna erbjuda nya bostäder i attraktiva lägen och miljöbalkens förbud mot att bygga i strandnära lägen. Enligt miljöbalken kan strandskyddet endast upphävas, eller dispens ges, om särskilda skäl föreligger. Denna konflikt skulle kunna innebära att det kan vara svårt att realisera delar av de planerade bostadsområdena.

Luft- och klimatpåverkan

Vägtrafikens koldioxidutsläpp inom Södertälje kommun har ökat med 8 procent mellan 1990 och 2000. Prognoser visar att trafikmängden med stor sannolikhet kommer att fortsätta öka.

Södertälje kommun har relativt liten rådighet över åtgärder som kan minska vägtrafiken och dess utsläpp. Genom att se till att nya bostadsområden är kollektivtrafikförsörjda, kan kommunen emellertid underlätta för kommuninvånarna att göra miljöanpassade transportval. Om det inte finns kollektivtrafik på gångavstånd med utbyggd turtrafik är det svårt att konkurrera ut bilen som färdmedel. Enstaka småhus som byggs på landet har inte tillgång till kollektivtrafik och de boende på dessa platser har förmodligen flera bilar per familj.

Översiktsplanen föreslår att större bebyggelsegrupper i princip bör anläggas efter stråk med kollektivtrafik.

Trafikströmmarna på nya vägförbindelser har betydelse även för luftkvaliteten i kommunen. För att spegla den lägsta godtagbara luftkvaliteten som människan och miljön tål, finns bestämmelser om miljö kvalitetsnormer reglerade i miljöbalken. Översiktsplanen föreslår att stor hänsyn ska tas till miljö kvalitetsnormerna i samband med detaljplane-

ring av företagsområden och större bostadsområden. Det är framförallt viktigt att inte ”stänga in” trafikbelastade vägavsnitt med ny bebyggelse. Orsaken är att dåligt ventilerade gator, omgivna av byggnader, ger ökade halter föroreningar.

Konflikter mellan nya bostäder och miljöstörande verksamheter eller transportleder för farligt gods

En omdiskuterad fråga är lokaliseringen av olika typer av verksamheter, till exempel bostäder i närheten av miljöstörande industrier eller transportleder av farligt gods. Södertälje tätort erbjuder en tilltalande miljö med bostäder, parker, arbetsplatser och en levande stadskärna. Kanalen utgör en viktig resurs, både som rekreativstråk och som en kvalitet i boendemiljön. Rent konkret innebär den fortsatta tätortsutvecklingen emellertid nya bostäder längs ett kanalstråk med omfattande godstransporttrafik samt bostäder allt närmare några av kommunens större arbetsplatser och industrier. Översiktsplanen föreslår att den fortsatta utvecklingen och förtätningen av våra tätorter, ska ske med hänsyn både till att skapa goda boendemiljöer och att garantera industrins utvecklingsmöjligheter.

1. Bebyggelseutvecklingen

1.1 Bostadsbebyggelse

Under 90-talet har det varit en svag efterfrågan på nyproducerade bostäder i Södertälje. I dag finns en växande marknad bland annat för småhustomter inom och nära staden samt tomter på landet. Det finns också inom kommunen en stor efterfrågan på hyreslägenheter, både centralt i Södertälje men även i de mindre tätorterna.

Kommunens förslag till utbyggnad av bostäder bygger på en utveckling där Södertäljes befolkning växer med 9000-13 000 personer fram till år 2015. Det innebär att ca 5 500 - 8 000 nya bostäder skulle behöva byggas.

På den lokala bostadsmarknaden anser vi det viktigt att tillgodose efterfrågan på bostäder i varierande storlekar, i olika hustyper och med olika upplåtelseformer. Närheten till grönområden och vatten värdesätts också högt av Södertäljes invånare. Närheten till en bra skola är viktig för familjer med barn när man ska välja bostadsområde.

Aagnet

Den nya bebyggelsen i kommunen kommer främst att finnas inom förtättningsområden inom tätorterna och i anslutning till dem. Därutöver tillkommer på sikt nybebyggelse inom fritidshusområden där en utveckling mot alltmer åretruntboende pågår. Utöver de bostadsområden som pekats ut i översiktsplanen tillkommer också årligen ett 30-tal småhus spritt i kommunen.

1.1.1 Tillkomst på kort sikt

I jämförelse med andra lika stora orter i landet har Södertälje en stor andel flerfamiljshus i förhållande till antalet småhus. Kommunen ser därför gärna ett ökat byggande av enfamiljshus, men det är även viktigt att få en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer i befintliga och nya bostadsområden.

Tältet

Det finns också en efterfrågan på bostäder i flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter. En blandning av bostäder med olika storlek, standard och upplåtelseformer kan vara ett medel att motverka segregation men har också betydelse för möjligheten till kvarboende i området genom livets växlande bostadsbehov.

På kort sikt kommer en förtätning av redan befintlig bebyggelse att ske och omvandling av fritidshus till åretruntbostäder. Förtätning inom redan bebyggda områden ger möjlighet att utnyttja befintlig service och infrastruktur.

Permanentningen av fritidshusområdena pågår redan inom den befintliga bebyggelsen, men det kan även tillkomma nya hus i områdena när VA-frågorna är lösta. Förutom den pågående förtätningen i Södertälje tätort tillkommer ny småhusbebyggelse i utkanten av tätbebyggelsen både i Södertälje och i övriga tätorter.

1.1.2 Tillkomst på lång sikt

På längre sikt kommer en fortsatt förtätning att pågå men det kan också bli aktuellt att bygga några nya stadsdelar utanför tätorterna, t ex. Kvedesta och Almnäsområdet kan på sikt bli nya stadsdelar med en blandning av bostäder och arbetsplatser.

Södertälje tätort har begränsade expansionsmöjligheter, restriktioner som vattenskyddsområden och naturreservat men även kommungränsen gör Tveta och Kvedesta till naturliga utbyggnadsriktningar. Områdena har också många goda kvalitéer, de ligger naturskönt och är lätt tillgängliga från tätorten.

Eftersom en ny stadsdel ställer höga krav på investeringar i service och infrastruktur kan den bara aktualiseras när bebyggelsestrycket är så stort att man får ett tillräckligt befolkningsunderlag för erforderliga investeringar. En ny stadsdel kan tidigast bli aktuell efter Glasberga sjöstad. Militären lämnar Almnäs under 2004 och där finns redan en befintlig infrastruktur. Detta i kombination med det sjönära läget gör att Almnäs har goda förutsättningar som en ny stadsdel.

En successiv omvandling av fritidshusområdena till åretruntboende kommer under hela planperioden att fortgå.

ÖP föreslår

- Komplettera och förtäta befintliga stadsdelar och tätorter med bostadsbebyggelse. På lång sikt, efter utbyggnaden av Glasberga, kan Kvedesta och Almnäs aktualiseras som nya stadsdelar.
- Flera bostäder i vattennära lägen.
- Utveckla fritidshusområden som ligger nära tätorterna till villastandard.
- Förtäta centrum med bostadsbebyggelse.
- Stimulera bybildningar på landsbygden.
- Större bebyggelsegrupper bör anläggas efter stråk med kollektivtrafik.
- Gröna områden med rekreativvärde i staden bör bevaras.
- Bostadsområden skall utformas med beaktande av barns rätt till trygghet och utveckling (FN:s barnkonvention).
- De handikappades tillgänglighet i den fysiska miljön beaktas.

Ungefärligt antal tillkommande bostäder på sikt

Södertälje förtätning och komplettering	2 000
Förtätning övriga tätorter	1 200
Nya stadsdelar	2 500-3 800
Enstaka småhus landsbygden	400
Områden med fördjupad översiktsplan	950-1 050
Summa bostäder	7 050-8 450

Nya stadsdelar

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Glasberga	Blandad bebyggelse	500-800	Ja
Almnäs	Blandad bebyggelse	1 000-2 000	Nej
Kvedesta	Blandad bebyggelse	ca 1 000	Nej
Summa		2 500-3 800	

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

Fördjupning av översiktsplanen

Områden	Antal bostäder
Norra Ritorp-Viksberg**	Ca 500
Ekeby-Sandviken	Ca 150-250
Södra och hamnområdet	Ca 300 och företagsområden
Summa	950-1 050

** Här ingår t ex områdena Fridshäll/Hjälmsättra, Talby, Hoxelorp/Bergsättra, Viksäter/Viksberg, Hushagen, Ekgården, Norra Nydala, Norra Ritorp.

Ovanstående tabeller visar en uppskattning av tillkommande bebyggelse utifrån de förutsättningar som gäller idag. Projekten som ingår, och redovisas i tätortsbeskrivningarna (kapitel 8), kan komma att förändras.

Fritidshus i Viksäter

1.2 Fördjupningar av översiktsplanen

Att göra en fördjupning av översiktsplanen kan i många fall vara lämpligt för att tydliggöra situationen i ett avgränsat geografiskt område, t.ex. en tätort eller tätortsdel inom kommunen. Fördjupningen redovisar med en större detaljeringsgrad än översiktsplanen samtidigt som den möjliggör en vidare överblick av ett område än en detaljplan gör. Informationen till kommuninvånare, myndigheter och enskilda blir tydligare. En fördjupad översiktsplan blir också föremål för samråd vilket ger allmänheten tillfälle att tycka till innan planeringen går vidare med detaljplaneläggning. Detaljplanearbetet kan förenklas inom de områden där en fördjupning av översiktsplanen finns.

I Södertälje kommun planeras i dagsläget fyra fördjupningar av översiktsplanen. Områdena är, Ritorp och vidare upp emot Viksberg, Sandviken/Ekeby, Almnäs samt Södra och hamnområdet inklusive Näset. Se karta 1. Även området mellan Hovsjö och Måsnaren kommer att utredas för en sjönära bebyggelse i samband med att förutsättningarna för bebyggelse i Tveta strand utreds.

Fördjupningarna ska visa hur och var ny bebyggelse kan inrymmas, hur rekreationsvärdena och de gröna kilarna ska tas tillvara. De ska även belysa vilka konsekvenser den nya bebyggelsen får för service, behov av infrastrukturinvesteringar och miljöpåverkan.

1.3 Byggande på landsbygden och i skärgården

Under 80- och 90-talet har utflyttningen till landsbygden ökat markant i Södertälje. Vi tror på en tillväxt utanför tätorterna och ett fortsatt intresse för att bygga i byar på landet. De som flyttar till landsbygden väljer mellan att bygga nytt, köpa ett äldre hus eller att bosätta sig året runt i ett fritidshus.

Större bebyggelsegrupper bör i princip anläggas efter stråk med kollektivtrafik. Det stora intresset för bostäder på landsbygden, liksom den pågående omvandlingen av fritidshusområden till permanentboende, gör det dock svårt att tillämpa denna princip fullt ut. Varje område får därför prövas enskilt, och med hänsyn till bl a områdets storlek och karaktär.

Landsbygden är vacker och varierad. Bebyggelsen är ofta väl anpassad till landskapet och bygger på de sörmländska byggnadstraditionerna. För att inte våra byggnadstraditioner ska gå förlorade är det viktigt att ny bebyggelse tillkommer med hänsyn till den befintliga bebyggelsen och landskapsbilden.

I skriften ”Omtanke och varsamhet om byggande på landet” presenteras lagregler och anvisningar rörande byggande på landet med beaktande av byggnadstraditioner i den sörmländska landsbygden. Skriften som är kostnadsfri, finns att få hos samhällsbyggnadskontoret i Södertälje kommun.

Det är också angeläget, för att uppnå miljömålen och inte öka bilberoendet, att stimulera nybyggnation längs stråk som kan försörjas med kollektivtrafik.

När det gäller Södertäljes skärgård har vi endast en bebodd ö som inte har fast förbindelse med fastlandet, Oaxen. För Oaxen har tre nya detaljplaner upprättats 1999, en av dessa reglerar nuvarande och framtida byggande på ön.

ÖP föreslår

- Kommunen ska stimulera till bybildningen på landsbygden.
- Större bebyggelsegrupper bör i princip anläggas efter stråk med kollektivtrafik.
- Hänsyn ska tas till landskapsbilden och kultur- och naturvärden på platsen.
- Byggandet kan vid behov regleras genom områdesbestämmelser och mindre planutredningar.

1.4 Fritidshusbebyggelse

En av länets miljöutmaningar är att värna om Mälaren som ekosystem och vattenresurs. Mälaren med sina stränder och öar är även utpekad som ett riksintresse enligt hushållningsbestämmelserna i miljöbalken. Kommunen måste ta ett långsiktigt ansvar för utvecklingen och delta i arbetet med att minska föroreningar och utsläpp. Inom kommunen finns fritidshus- eller s.k. blandområden med en starkt ökande andel åretruntboende. I dessa områden måste konsekvenserna av förtätning av bebyggelsen utredas med hänsyn främst till vattenförsörjning, avloppshantering och vägar.

Allt fler väljer att bo året runt i sina fritidshus, både i vår kommun och i övriga länet. Länsstyrelsen bedömer att utvecklingen går snabbt och att det inom 20 år troligen inte finns några fritidshusområden kvar inom en radie på 3-5 mil från Stockholm. Bara under 90-talet har ca 20 procent av sommarstugorna i Södertälje kommun omvandlats till åretruntbostäder. På grund av den rådande bostadsbristen i Stockholms län är omvandlingsprocessen i dagsläget en viktig del av bostadsförsörjningen i regionen och i kommunen. Situationen är inte svår att förstå eftersom de flesta av våra fritidshusområden har eftersökta bostadskvaliteter, nära vatten och natur, både lantligt och nära staden. Denna utveckling är, förutsatt att infrastrukturfrågorna kan lösas på ett tillfredsställande sätt, positiv för kommunen.

1.4.1 Vatten- och avlopp

Många av fritidshusområdenas detaljplaner är från 1950- och 1960-talet, vilka anger att områdena är planerade som fritidshusområden med enklare standard när det gäller vatten och avlopp (VA). Ett flertal planer förbjuder enskilda avloppsanläggningar. När belastningen på avloppsanläggningarna, byggda för fritidsboende, ökar till följd av ökat åretruntboende fungerar anläggningarna dåligt och utsläppen ökar kraftigt. Detta resulterar bl.a. i att Mälarens vatten, som idag är en vattentäkt som används av nästan hela Stockholmsregionen, förorenas. Det finns även risk att föroreningar från några enskilda avlopp kan nå Bornsjöns vatten.

Fritidshus i Viksäter.

Södertälje kommun har pekat ut de fritidshusområden i kommunen som är mest omtyckta att bosätta sig året runt i. I fyra av dessa områden är trycket särskilt stort eftersom de, bara de senaste åren, har haft en markant ökning av åretruntboende. Därför bör dessa områden prioriteras i kommunens arbete med att lösa och förbättra det nuvarande VA-systemet. Det är dock viktigt att poängtera att det även finns problem, med gator, vägar och belysning, som man måste lösa om områdena ska bli permanentade.

Dessa områden är följande (står i den ordningen de ska prioriteras):

- 1) Viksberg/Viksäter
- 2) Sandviken
- 3) Dammkärr/Vattubrinken
- 4) Lerhaga

I direkt anslutning till tätorterna och/eller i närheten av existerande huvudledningar är det möjligt att bygga ut VA-systemet till en rimlig kostnad. Problemet med dessa fyra områden är att de ligger så till att de inte kan ansluta sig till de kommunala VA-systemet utan stora investeringar. I dessa områden kan även tänkas att småskaliga gemensamma VA-lösningar prövas.

ÖP föreslår

- *Förutsättningarna för en successiv permanentning av fritidshusområdena är att de boende ges möjlighet till gemensamma lösningar för vatten och avlopp i form av kommunal anslutning eller lokala samfällda reningsverk.*
- *En större byggrätt föreslås vid anslutning till gemensamma lösningar för vatten och avlopp.*

2. Näringsliv och arbete

2.1 Södertälje i en växande arbetsmarknadsregion

I Stockholmsregionen finns en mycket stor del av landets näringsliv, nästan en fjärdedel av alla varor och tjänster produceras här. Sysselsättningen ökar och det är framför allt tjänstesektorn, där en högre andel arbetar än i övriga landet, som expanderar.

Näringsarnas fördelning inom regionen medför att regiondelarnas näringslivsstruktur skiljer sig från den totala för länet. Mycket förenklat skulle man kunna säga att den expansiva tjänstesektorn har en hög andel sysselsatta i regionens centrala delar och den relativt sett krympande varuproduktionssektorn har en hög andel sysselsatta i regionens perifera delar och särskilt i den södra regiondelen.

Tillgång på mark och lokaler är bara en av många förutsättningar för företagsetableringar. Viktiga produktionsförutsättningar för företagen i regionen är t. ex. tillgång till yrkesutbildad och högutbildad arbetskraft, tillgång till bostäder för de anställda, levnadskostnaderna i regionen, bra vägnät, varierande kultur- och rekreationsutbud samt stimulerande företagsklimat. Starka lokala kluster (ansamling av företag med liknande och för varandra kompletterande verksamhet) är också viktigt vid val av etableringsort inom länet. Ett utvecklat cityliv kan vara en annan viktig faktor för attraktiviteten för ”kunskapsförädlade” tjänsteföretag.

Södertäljes näringsliv är starkt präglad av storföretagen AstraZeneca och Scania där ca en tredjedel av kommunens arbetstillfällen finns. Inom kommunen finns också en hög andel småföretag.

Södertälje har flest (15 st) stora företag (>250 anställda) i länet näst efter Stockholm och Solna. Flera av de stora företagen i Södertälje är knutna till AstraZeneca och Scania. En fortsatt utveckling av dessa företag i Södertälje har stor betydelse för en stark arbetsmarknad i kommunen. Det finns 47 medelstora företag (50-250 anställda) och ca 3000 mindre företag (<50 anställda).

En av fördelarna med Södertälje är att det finns en väl utbyggd infrastruktur med snabba förbindelser både till regionens centrala delar och andra städer i Södermanland.

Södertälje har många stora företag men också en hög andel småföretag.

2.2 Arbetstillfällen och pendling

Arbetsmarknaden i länet är regional till skillnad från bostadsmarknaden där flyttbenägenheten mellan länets olika delar är mycket begränsad. Totalt sett är arbetspendlingen över länsgränsen liten, men pendlingen från ytterkommunerna till centrala delar är omfattande.

Södertälje, som är förhållandevis välförsörjt med arbetstillfällen, har ett stort pendlingsutbyte med både Södermanlands och Stockholms län. I kommunen finns något fler arbetstillfällen, ca 36 000, än den förvärvsarbetande befolkningen, ca 32 000 (2000-12-31). Inpendlingen, drygt 14 000, är också större

än utpendlingen från kommunen, drygt 10 000. Nästan hälften av inpendlarna kommer från Södermanland, från framförallt Strängnäs och Trosa, utpendlarna reser till Stockholm, Huddinge och Botkyrka.

Över 90% av kommunens arbetstillfällen finns inom Södertälje tätort.

I Södertälje är arbetstillfällena fler än den förvärvsarbetande befolkningen.

2.3 Attraktiv mark för företagsetableringar

Samtidigt som Stockholms markreserv minskar så ökar efterfrågan på industrimark i kranskommunerna. Ytkrävande verksamheter som söker sig till perifera lägen innebär inte alltid att antalet arbetstillfällen ökar i någon större omfattning - många är inte särskilt arbetsintensiva. Ett exempel är lagerhotell som har ytterst få anställda eller externhandel som t.o.m. kan minska sysselsättningen inom handeln.

Företagens krav på attraktiva lägen innebär att marken helst ska ligga så nära Stockholm som möjligt, ha bra skyltläge, ligga i en kreativ miljö, ligga nära E4/E20, ha bra kollektivtrafik och för framförallt personalintensiv verksamhet, att det finns tillgång till annan service. Grundläggningsförhållanden och tomtens storlek har också betydelse för attraktiviteten.

Tillgången på plan, lättexploaterad mark kring tätorten är mycket begränsad. Attraktiva skyltlägen innebär en exponering för många vilket måste beaktas även ur andra aspekter, t ex estetiska hänsyn - vilken bild får man av staden när man passerar eller kommer in?

Markbehovet varierar för olika typer av verksamheter. För större industrietableringar och lager behövs stora sammanhängande områden, uppåt 40

ha. För småindustri behövs områden som kan delas i mindre ytor om ca 2000-5000 m².

2.4 Principer för lokalisering av handel

Handeln utvecklas ständigt och snabbt. Lägena för butiker påverkar stadens struktur, miljö och tillgängligheten för olika grupper. Ett rikt utbud av handel i stadskärnan är en förutsättning för en levande och attraktiv stadskärna och när servicen i våra bostadsområden är viktig för de boende. Lågprishandeln expanderar och vill oftast lokalisera sig i externa lägen utanför stadskärnan och bostadsområdena. Samtidigt är tillgång till denna lågprishandel en fördel för konsumenterna. Kommunen kan genom plan- och bygglagen styra var nya butiker får ligga. Kommunfullmäktige antog mot bakgrund av detta våren 2000 en kommunal strategi för lokalisering av nya handelsetableringar i kommunen. För butiker med mer än 2 000 kvm bruttoarea ska alltid konsekvenser för annan handel och miljö utredas.

Strategin skall främja

- God tillgänglighet inom tätorten till dagligvaruhandel och lågprishandel
- En sund konkurrenssituation för handeln inom och i anslutning till tätorten
- Utvecklingen av en attraktiv och levande stadskärna
- Att miljöbelastningen pga handeln minimeras

Livsmedelshandel lokaliseras

- I närhet till bostadsområden
- I goda kollektivtrafiklägen när det gäller större lågprisbutiker

Detaljhandel (sk sällanköpsvaror) lokaliseras

- I första hand till centrum
- I andra hand, om utrymme saknas, till redan etablerade externhandelsområden

Handel med sk skrymmande varor (möbler, vitvaror, TV mm) lokaliseras

- Gärna externt
- Där biltillgängligheten är god
- Där stora trafikmängder och tung trafik kan tillåtas

Handel på Stortorget

2.5 Befintliga och framtida områden för företagsetableringar

I och kring centrala tätorten finns sammanlagt knappt 30 hektar planlagd mark, eller mark där planarbete pågår, för företagsetableringar. I utredningsområden som kan bli aktuella för företagsetableringar på sikt finns ytterligare närmare 70 hektar mark i anslutning till tätorten.

I Almnäsområdet, som är ca 40 hektar, kan en blandad bebyggelse med bostäder och arbetsplatser på sikt bli aktuellt vilket ger ett ytterligare tillskott.

I övriga kommundelar är efterfrågan på företagsmark betydligt lägre. I Järna finns 13 hektar planlagd mark och i Hölö finns några tomter planlagda, totalt knappt 5 hektar. Ytterligare 3 hektar skulle kunna planläggas i södra Vi-området om efterfrågan finns. Mölnbo har en mindre tomt som är planlagd och om efterfrågan finns på ytterligare områden kan området vid järnvägen i Högfors utredas.

Företagsmark hektar (ca):	Planlagd	Utredningsområden
Södertälje	30	70
Järna	13	25
Hölö	5	3
Mölnbo	0,3	1-2

ÖP föreslår

- *Exploateringsbar och planlagd mark för företagsområden ska finnas att erbjuda i attraktiva lägen.*
- *Kommunen ska sträva efter att antalet arbetstillfällen ökar genom tillväxt av befintliga företag och genom nyetablering.*
- *Kommunen ska sträva efter att få ett ökat utbud av medelstora företag och att det i Södertälje finns ett differentierat näringsliv med ett allsidigt utbud av varor och tjänster.*
- *Etableringslägen för olika verksamheter ska väljas med miljöhänsyn och beaktande av intentionerna med Agenda 21.*
- *Särskild hänsyn ska tas till den estetiska utformningen när det gäller nyetableringar i annonslägen, t ex utmed de stora infarterna till staden.*
- *I intressekonflikt med mark för attraktiva bostäder prioriteras bostäder.*
- *De mest attraktiva lägena med bäst förutsättningar för kollektivtrafik prioriteras för personalintensiv verksamhet (>100 anställda per hektar).*
- *Bostäder blandas med företag som inte stör.*

3. Försörjningssystem

3.1 Vattenförsörjning

Södertäljes dricksvatten tas upp på stort djup i Björkfjärden i Mälaren. Vattnet leds till dammar högst upp på Malmsjöåsen och renas genom att det infiltreras genom åsen. Vattnet pumpas sedan upp i vattenbrunnar och leds till vattenverket i Djupdal. Djupdals vattenverk försörjer Södertälje och Ekeby med dricksvatten, medan Myrstugans vattenverk, som tar sitt råvatten från sjön Vällingen vid Vackå, försörjer Järna, Hölö och Mölnbo. Yngern är en viktig reserv som råvattentäkt.

Avloppsvattnet från Södertälje, Järna och Ekeby renas i Himmerfjärdsverket i Botkyrka. Hölö och Mölnbo har egna reningsverk men Hölö kommer att anslutas till Himmerfjärdsverket när Hölös reningsverk läggs ned. I många fritidshusområden är VA-frågorna problematiska, särskilt där allt fler blir året-runtboende. På sikt bör dessa anslutas till kommunens VA-system eller få andra lösningar än nuvarande.

Dagvatten ska enligt kommunens dagvattenpolicy i första hand tas om hand lokalt och minska belastningen på recipienter och reningsverk.

3.2 Avfallshantering

I Södertälje kommun källsorterar hushållen. Det innebär att hushållen lägger sitt matavfall i en grön påse. Den gröna påsen körs tillsammans med det övriga hushållsavfallet till Tveta Återvinningsanläggning. Med hjälp av optiskt ljus sorteras de gröna påsarna ut från det övriga avfallet. Matavfallet rötas i en rötcellreaktor, för utvinning av metangas, och därefter sker en kompostering. Det övriga hushållsavfallet krossas och läggs i en biocellreaktor. Av restavfallet bildas det en mindre mängd metangas. Idag levereras all gas från Tveta Återvinningsanläggning till fjärrvärmeverket i Järna.

Insamling av pappers-, glas-, plast- och metallförpackningar, tidningar och batterier sker i hela kommunen på drygt 50 återvinningsstationer. Hushållen kan även lämna grovavfall på återvinningsstationerna Tveta och Returen. Där finns det möjlighet att sortera i olika fraktioner t ex trä, farligt avfall, el- och elektronikskrot, kylmöbler, trädgårdsavfall.

Från år 2002 får inte brännbart avfall deponeras och från år 2005 inte heller organiskt avfall.

Markområdet som hör till Tveta Återvinningsanläggning bedöms vara tillräckligt stort för verksamheten under den närmaste framtiden.

3.3 Energiproduktionsanläggningar/ Uppvärmning

Sverige har god tillgång till elektricitet men när avvecklingen av kärnkraften inleds ökar behovet av annan elproduktion. Kraftvärme, el- och värmeproduktion med biobränslen, är en av hörnstenarna i omställningen av energisystemet. Utbyggnaden av regional kraftvärme har ännu så länge inte bedömts lönsam.

Igelstaverket förser Södertälje, Botkyrka och delar av Huddinge med fjärrvärme. Utredningar har gjorts om att konvertera Igelstaverket till ett regionalt biobränsleeldat kraftvärmeverk. Inom regionplaneringen framhålls sju värmeverk i regionen som intressanta framtida biokraftvärmeverk för att klara regionens långsiktiga energiförsörjning. Igelstaverket är ett av dessa. Utöver dessa sju behövs ytterligare en anläggning i nordöstra regionen.

Igelstaverket.

En markreservation för framtida kraftvärme i Igelstaverket innebär att ett område på 15 ha söder om den nuvarande anläggningen behöver tas i anspråk för lagring av bränsle och avfall. Verket i sig

blir också stort, skorstenarna behöver vara mellan 80 och 100 meter höga. De utökade ytorna skulle inkräkta på rekreatiomsområdet, med bl a Sörmlandsleden och motionsspår, som finns öster om det befintliga värmeverket.

Kommunen har tidigare, 1996, yttrat sig över planerna på ett kraftvärmeverk vid Igelsta. Då tog man inte ställning till frågan om en markreservat men ett antal krav ställdes på anläggningen. Om dessa krav kunde uppfyllas skulle frågan om en markreservat prövas.

De krav som ställdes var följande:

- Transporter till och från anläggningen ska inte, vare sig under byggtid eller i drift, gå genom bostadsbebyggelsen i Östertälje.
- Utsläppen av koldioxid får inte öka.
- Befintlig och planerad bebyggelse får inte utsättas för ökat buller.
- Damm och lukt från anläggningen ska inte störa befintlig eller planerad bebyggelse.
- Anläggningen ska inte påverka landskapsbilden negativt.
- Spridningen av mögelsporer får inte öka så att AstraZenecas verksamhet vid Gärtuna påverkas.
- En eventuell etablering ska inte innebära några kostnader för kommunen.

ÖP föreslår

- En markreservat görs i översiktsplanen för ett eventuellt framtida kraftvärmeverk vid Igelsta. En framtida etablering förutsätter emellertid att miljökraven och de av kommunen tidigare ställda kraven för att minimera störningarna från anläggningen kan klaras. I övrigt bör följande gälla för värmeförsörjningen vid planering av nya bostadsområden:
- När nya bostäder eller verksamheter planeras bör de byggas energieffektivt och med byggmaterial som har minsta möjliga miljöbelastning.
- Uppvärmning genom fjärrvärme ska förordas i centralorten och i Järna vid utarbetande av detaljplan, exploateringsavtal och dylikt. Utanför fjärrvärmenätet i övriga kommunen ska kommunen verka för att större, nya bebyggelsegrupper förbereds för en kollektiv anslutning till när- eller fjärrvärme.

- Kommunens energiplanering ska vara vägledande för energiförsörjningen i nya bostadsområden.

3.4 Naturgasledning

Naturgas används inte i Stockholmsregionen idag. Naturgasen kan användas i relativt små kraftvärmeverkanläggningar för el och värmeproduktion. För en eventuell framtida utbyggnad av ett naturgasnät finns inom kommunen två ledningsreservat. Det ena är ett stamledningsreservat av riksintresse som går genom den norra delen av kommunen mot Nykvarn, regleras enligt Miljöbalken 3 kap. Det andra reservatet är av regionalt intresse och går från Igelstaverket vidare söder om Glasberga mot Stockholm. Intressent i stamledningen för naturgas är projektet Svensk Naturgas AB som ägs av Fortum AB.

Reservaten har en bredd på 400 meter eftersom läget för ledningen inte bestämts. Inom denna zon gäller särskilda villkor för bebyggelseutvecklingen. Även på var sida om en kommande ledning kan restriktioner för framtida bebyggelse komma att gälla på ett avstånd av 25-50 meter från ledningen. Skyddsavståndet mellan ledning och bostäder är minst 25 meter och för brand- och explosionsfarlig verksamhet ska avståndet vara minst 50 meter.

ÖP föreslår

- Inom ledningsreservaten får endast byggnader och anläggningar som inte kommer i konflikt med den planerade ledningen anordnas.

3.5 Kraftledningar

Inga nya kraftledningar eller transformatorstationer av riksintresse planeras inom kommunen. Planer finns på en ny 130 kV ledning mellan Järna och Gnesta men sträckningen för den är ännu inte utredd.

3.6 Masshantering, grus- och bergtäkter

Med begreppet masshantering åsyftas grus- och bergtäkter, mellanlagring, återvinning och bearbetning samt deponier.

Stockholmsregionen är indelad i fem försörjningsområden när det gäller tillgången till massor. Södertälje hör till det sydvästra området. Massorna bör inte transporteras på väg mer än ca 4 mil för att hanteringen ska vara ekonomiskt och miljömässigt acceptabel.

Regionens utveckling förutsätter en ökad produktion av grusmaterial men naturgruset är en ändlig resurs. Grusåsarna är viktiga för vattenförsörjningen samtidigt som de har stora rekreativvärden. Ökad återvinning av massor och användning av bergkross bör successivt ersätta användandet av naturgrus. Länsstyrelsen har utrett var nya bergtäkter skulle kunna öppnas. Då dessa förslag inom kommunen inkräktar på andra markanvändningsintressen, redovisar översiktsplanen istället en möjlig bergtäkt vid Moraberg. Vid återställandet av en bergtäkt vid Moraberg kan befintligt företagsområde längs E4:an utvecklas ytterligare.

Grustäkter finns på fyra platser i kommunen. Underås, som är den största, ligger i Enhörna vid Mälaren. Tillståndet för grustäkt har förlängts fram till 2013 i området öster om den nuvarande grustäkten. En utökning har gjorts av skyddsområdet för vattentäkt för att värna eventuella framtida vattenuttag. Vid täkten bearbetas även bergkross och man tar emot massor för återfyllnad. Bergtäkten kommer att fortsätta på samma ställe som den nuvarande.

I Vårdinge, på gränsen mot Gnesta finns en grustäkt (Näsby 1:17) och vid Kjulsta allmäningslott finns en grustäkt som även tar emot bergkross, betong och asfalt för bearbetning. Intill denna ligger Tingstadens grusfyndighet (delvis i Nykvarns kommun) med grus och en mindre bergtäkt.

Telge Återvinning tar emot schaktmassor för deponering och har viss möjlighet att mellanlagra massor.

Kommunen har även för sina egna verksamheter två tippor för massor att tillgå. Dessa fungerar även som mellanlagring av massor. Vid Bergaholmstippen och i Lina, vid Åtorp, sorteras och mellanlagras överskottsmassor. Tipporna tar bara emot rena massor (jord, sten, lera) då de ligger i vattenskyddsområde.

För mellanlagring av massor finns för närvarande små möjligheter inom kommunen för externa aktörer.

ÖP föreslår

- Inga nya grustäkter bör öppnas i kommunen, istället bör återvinning och användning av bergkross öka.

4. Kommunikationer

4.1 Vägnät

Miljökonsekvensbeskrivning se Luft 7.1-7.2

4.1.1 Övergripande vägnät

Kommunens övergripande vägnät utgörs av genomgående nationella vägar och vägar av regionalt eller mellankommunalt intresse. Dessutom ingår lokala huvudvägar mellan tätortsområden och landsbygdsområden. På huvudvägar/gator ställs speciella krav på framkomlighet och säkerhet vilket innebär att särskild hänsyn måste tas i planeringen.

Motorvägarna E4 och E20 ingår i den svenska delen av det transeuropeiska vägnätet och är riksintressen. Väg 57 är inte angiven som riksintresse men har ett viktigt mellankommunalt intresse. Väg 225 förbinder en hamn av riksintresse i Nynäshamn med E4/E20 i Södertälje. Väg 225 avses därför klassas som riksintresse.

Motorväg E4 / E20. Stockholms befolkningsökning medför ökad trafik på motorvägen. Trafikökningen kan kräva sex körfält över Södertälje kanal.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för utbyggnad till sex körfält på E4/E20 från gräns mot Salem till trafikplats Saltskog östra.

Väg 57 i Mölnbo. Nuvarande genomfart är hårt belastad av ökad genomfartstrafik. Vägverket har föreslagit flera olika alternativ för förbifarter utanför samhället men ännu så länge finns inga utbyggnader med i några investeringsplaner.

ÖP föreslår

- Befintlig genomfart i Mölnbo upprustas avseende miljö och trafiksäkerhet.
- Mark för en ny förbifart söder om Mölnbo tätort reserveras. När utbyggnad aktualiseras kommer olika vägalternativ att prövas enligt miljöbalken.

Väg 57 i Järna. Nuvarande genomfart är hårt belastad av ökad genomfartstrafik. Vägverket har föreslagit flera olika alternativ för förbifarter utanför samhället men ännu så länge finns inga utbyggnader med i några investeringsplaner.

ÖP föreslår

- Befintlig genomfart i Järna upprustas avseende miljö och trafiksäkerhet.
- Mark reserveras för ny förbifart med ny trafikplats ca 3,0 km söder om trafikplats Järna. När utbyggnad aktualiseras kommer olika vägalternativ att prövas enligt miljöbalken.

Väg 225 i Södertälje. Arbetsplan för ny väg 225 på delen Tysslinge-Morabergs trafikplats har antagits. Den nya vägsträckningen ersätter nuvarande väg 225 förbi Hall och fjärrvärmeverket. En första etapp är påbörjad.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för ny väg 225 mellan Morabergs trafikplats och Tysslinge enligt Vägverkets arbetsplan.

Väg 509 mellan Järna och Nykvarn. Vägen trafikerades av många tunga fordon och håller inte en säkerhetsmässigt god standard. Vägen bör rustas upp för bättre trafiksäkerhet. Vägverket har väghållarsvaret.

ÖP föreslår

- Väg 509 mellan Järna och Nykvarn rustas upp till god trafiksäkerhetsstandard

4.1.2 Huvudvägar

Huvudvägar/gator ställer särskilda krav på god framkomlighet. Trafiktillväxt och förtätning av bostads- och arbetsområden kan kräva en förbättring av

framkomlighet och trafiksäkerhet på gator och gatukorsningar. Åtgärder utmed huvudvägar/gator får inte försämra huvudvägens funktion.

Nya huvudvägar

Om Sagoleden skulle byggas skulle det innebära att lokal trafik mellan sydvästra sidan av kanalen och Morabergs industriområde och Glasberga får en kortare väg. Även trafik från Östertälje får kortare körsträcka mot Stockholm. Dessutom avlastas Erik Dahlbergs väg och Stockholmsvägen från trafik. Vid en eventuell utbyggnad senareläggs behovet av en sexfilig motorväg och skapas bättre förutsättningar för utvecklingen i kommunens nordvästra del genom att Stockholmsvägen avlastas.

Turingegatan och Mälarbron.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för en eventuell utbyggnad av Sagoleden mellan Viksängsleden och Morabergs trafikplats.

4.1.3 Utbyggnadsområden

Kvestesta mfl.

Exploatering av Kvestestaområdet, Tvetastrand m.m. påverkar nuvarande tillfarter till de centrala delarna av tätorten med ökad trafik på Tvetavägen, Genetaleden, Västergatan och Mariekällgatan. För Tvetastrand kan viss avlastning av Tvetavägen och Genetaleden ske genom att Hovsjövägen förlängs till Tvetavägen.

För Kvestesta krävs ny väg mellan Tvetavägen och E4 vid Södertälje Syd. Vägen ersätter nuvarande Tvetavägen som länsväg.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för ny väg (Tvetaleden) mellan Tvetastrand och Södertälje Syd.
- Mark reserveras för att förlänga Hovsjövägen fram till Tvetavägen.

Ritorp, Viksberg

De nya områdena i Norra Ritorp, omvandlingsområdet Viksberg och Ragnhildsborg ökar trafiken på Birkavägen, Brunnsängsvägen och Viksbergsvägen.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för Ritorpsleden mellan Birkavägen och Moraberg.
- Mark reserveras för ny sträckning av Viksbergsvägen förbi Fridshäll.
- Gång- och cykelväg anläggs mellan Ritorp och Viksberg.

Lina strand, Vattubrinken, Kiholm och Damkärr

Ökad bebyggelse kräver ny förbindelse mellan Linavägen och Tegelbruksvägen, att Kiholmsvägen byggs om och att en ny gång- och cykelväg anläggs. Linavägen på delen Lina Strand-Snäckvikshamnen utformas som lågfartsväg.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för en breddning av vägen mellan Kiholm och Tegelbruksvägen.

Almnäs

På längre sikt kan Almnäs vara intressant för nya bostäder och arbetsplatser. Därför bör möjligheten till en lokalförbindelse, mellan Almnäs och Södertälje tätort, via Strängnäsvägen vid Vasa trafikplats säkras.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för en väg mellan Almnäs och Vasa trafikplats.

Glasberga sjöstad

Området ansluts vid Glasbergavägen till nya väg 225. Vägförbindelse med Östertälje sker via Glasbergavägen som hastighetsbegränsas till 30 km/h. Tung trafik förhindras genom förbud och lämplig gatutformning. Fornhöjden ansluts till Morabergs trafikplats.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för en förbindelse mellan Fornhöjden och Morabergs trafikplats.

Sandviken (Enhörna)

Ökat åretruntboende och ökad bebyggelse i området kräver om- och nybyggnad av Sandviksvägen.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för ny väg öster om Tuna by och ombyggd väg utmed nuvarande väg fram till bebyggelsen i Sandviken.
- Mark för gång- och cykeltväg reserveras mellan Vallaskolan och Sandviken.

Hall

Området ansluts till nuvarande väg 225.

ÖP föreslår

- Delen Hall - fjärrvärmeverket - Gärtunavägen klassas som huvudväg efter att etapp 2 av ny väg 225 anlagts.

4.2 Kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken hävdar sig i regel väl gentemot bilen vad gäller de längre resorna. Däremot har kollektivtrafiken svårare att konkurrera vid kortare resor. Därför är det viktigt att det finns bra bussförbindelser i närheten av bostäderna. Vid uppförande av ny bebyggelse är det fördelaktigt om de nya bostäderna kan knytas till befintliga hållplatser och busslinjer.

SL ansvarar för den övergripande planeringen av kommunens busslinjer vilket betyder att de bestämmer om och var nya busslinjer kan etableras.

I områden med flerfamiljshus beräknas 400 meter till närmaste busshållplats som acceptabelt gångavstånd. Motsvarande för ett villaområde i tätorter är 900 meter. För villabebyggelse och fritidshus i glesbygd kan avståndet till närmaste busshållplats vara så långt som två kilometer enligt SL's strategiska plan. Om det finns en pendeltågsstation accepteras längre gångavstånd till stationen inom närområdet eftersom pendeltågsstationer har ett stort upptagningsområde.

Busslinjerna i det befintliga gatunätet inom Södertälje tätort täcker befintliga bebyggelseområden och trafikerar de gator som klarar erforderlig framkomlighet.

Förbättringar av busstrafikeringen sker i samråd mellan trafikhuvudmannen och kommunen.

Nedan redovisas befintliga busslinjer utanför tätorterna

Södertälje - Nykvarn via Gamla Strängnäsavägen (väg 576) till Nykvarn.

Södertälje - Enhörna via Enhörnaleden - väg 522 - väg 523 till Överenhörna kyrka.

Södertälje - Viksberg via väg till Viksberg (väg 575) till Viksberg.

Södertälje - Nynäshamn via Nynäsvägen (väg 225) till Nynäshamn.

Södertälje - Järna via Nyköpingsvägen (väg 525) och väg 57 till Järna.

Södertälje - Järna via Tvetavägen (väg 515).
Järna - Gnesta via väg 57.

Järna - Hölö via väg 57, väg 525 och väg 503.

Hölö - Mörkö via väg 503 - väg 525 - väg 569, väg 531 till Oaxens och Skanssundets Färjelägen.

ÖP föreslår

- Större bebyggelsegrupper bör i princip anläggas efter stråk med kollektivtrafik.

4.2.1 Bebyggelseområden

Kvedesta mfl. Exploatering av Kvedestaområdet, Tvetastrand mm

Busslinjen Järna - Södertälje passerar idag området på Tvetavägen

Ritorp, Viksberg

Busslinje finns på Viksbergsvägen och Käggebodavägen

Lina strand, Vattubrinken, Kiholm och Damkärr Områdena är i dagsläget inte kollektivtrafikförsörjda

Almnäs

Befintlig busslinje Södertälje - Nykvarn på Gamla Strängnäsavägen kan läggas om till Strängnäsavägen/Vasa trafikplats - ny väg till Almnäs - Almnäsavägen - Gamla Strängnäsavägen.

Glasberga sjöstad

Befintlig busslinje som vänder i Fornhöjden kan förlängas till Glasberga efter att förbindelsevägen mellan Fornhöjden och trafikplats Moraberg byggs.

Hall

Befintlig busslinje Södertälje - Nynäshamn passerar området på Nynäsavägen väg 225.

Järna

Kallfors norra, Kallfors östra, Norra Myrstugan, Mora - Billsta, Tuna backar, Tavesta och Södertuna. Järna trafikeras i dag av pendeltåg Södertälje - Gnesta och av busslinjer mot Södertälje, Hölo och Gnesta.

Hölo

Västra Lida, Vi, del 1 och 2, Österby, Norrvrå, Broby och Grävsta.

Hölo trafikeras av busslinjer till Järna/Södertälje och Mörkö. Byte till pendeltåg vid Järnastation.

Mölnbo

Balsberga, Skolbänken, Rudholm/Nibble, Buss- och pendeltågsförbindelse finns med Gnesta, Järna och Södertälje.

Enhörna

Räfserskan.

Bussförbindelse finns utmed väg 522 och 523 mellan Södertälje och Överenhörna.

Under sommaren angörs även Sandvikenområdet väg 527.

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Av de bostäder som redovisas i översiktsplanen, ligger drygt en tredjedel inom befintliga "kollektivtrafikförsörjda stråk". Om de nya områdena och stadsdelarna försörjs med nya busslinjer kommer majoriteten av alla planerade bostäder att bli kollektivtrafikförsörjda (fler än 90 %).

I Järna ligger närmare 90 procent av bostäderna inom "kollektivtrafikförsörjda stråk". Norra Kallfors och Norra Myrstugan har acceptabelt gångavstånd till bussen, Järna - Södertälje. Den närmaste bussen för områdena Mora och Fredriksberg/Billsta går mot Gnesta, men hållplatsen finns på ett för stort avstånd från de aktuella områdena. Tuna backar och Tavesta får gångavstånd till en busshållplats och pendeltåg.

I Mölnbo återfinns två tredjedelar av de nya bostäderna inom gångavstånd till en busshållplats och pendeltåg och återfinns därmed inom ett av de områden som försörjs av kollektivtrafik.

I Hölo återfinns majoriteten av planerade bostäder inom "kollektivtrafikförsörjda stråk". Två tredjedelar av bostäderna har både tillgänglighet och gångavstånd till en busshållplats. Västra Lida saknar kollektivtrafik.

4.3 Järnvägstrafiken

I ett miljöanpassat transportsystem spelar kollektivtrafiken en viktig roll. Genom att tågtrafiken byggs ut skapas förutsättningar för ett långsiktigt hållbart samhälle. En bättre tågtrafik kan också leda till en bättre regional samverkan kring bostäder och arbete. För att dra nytta av tågets möjligheter måste vi förbättra samarbetet över länsgränserna. Ett sådant exempel är Svealandsbanan och Ostlänken.

4.3.1 Ostlänken

I juni 2001 startades ett kommunalt bolag med syftet att verka för en utbyggnad av Ostlänken och genomföra en förstudie och en järnvägsutredning. Ägare till bolaget är dels 5 kommuner, Linköping, Norrköping, Nyköping, Oxelösund och Trosa, samt två landsting, landstingen Södermanlands- och Östergötlands län. Södertälje kommun är adjungerad i bolagets styrelse.

Ostlänken är en dubbelspårig järnväg, omkring 150 km lång från Järna till Linköping. Järnvägen ska ingå i ett trafiksystem för både lokala, regionala och nationella behov. Den är en del i det omfattande järnvägsnät, som håller på att byggas ut, som kallas Europa-korridoren. Järnvägen ska vara anpassad för en framtida höghastighetstrafik (270-350 km/h) som ger betydligt kortare restid.

En förstudie lämnades över till banverket i maj 2003 och banverket gör nu en sk järnvägsutredning som ska vara klar 2005. I Södertälje kommun finns tre alternativa spårdragningar. När järnvägsutredningen är klar utgår två av de alternativa sträckningarna.

Alternativ A kopplas den nya järnvägen på norr om Järna på Grödingebanan och ansluter till motorvägen och följer sedan denna genom kommunen, dvs järnvägen går öster om Järna tätort men väster om E4:an vid Järna.

Alternativ B går de nya spåren genom Järna och ansluter till motorvägen strax norr om Hölö och följer sedan motorvägen till Kyrksjön söder om Hölö. Därefter viker det nya spåret av från E4:an och går in i Vagnhärad för att där ansluta till befintlig bana.

Alternativ C är identiskt med alternativ B förutom att spåren inte viker av från motorvägskorridoren söder om Kyrksjön utan följer istället E4:an hela vägen till kommungränsen.

Längs spårkorridorerna är markreservationen för järnvägen 400 m bred. Södertälje kommun förordar inget alternativ i sin helhet. Kommunen accepterar inte en dragning utanför Järna utan vill att tågen ska passera genom Järna. I den södra delen förordar kommunen en sträckning väster om motorvägen söder om Kyrksjön, ca 2 km söder om Edeby, för att skydda Tullgarn och vidare att spåret går öster om E4 förbi Hölö tätort till ett läge ca 2 km norr om Smedsta by för att sedan fortsätta på västra sidan av E4. I samtliga alternativ finns möjlighet att trafikera den gamla banan och bygga en station i Hölö.

Ostlänken kommer att tillåtlighetsprövas enligt miljöbalken. Enligt §6 gäller inte det kommunala vetot för sådana anläggningar.

Fördelar med de olika spåralternativen

Alternativ A. Ingen störning i form av nya tåg eller höjda bullernivåer i tätorten. Påverkan på Tullgarnsområdet är begränsad då spåren går längs med E4:an i områdets utkanter. De nya spåren passerar öster om motorvägen vid Hölö.

Alternativ B. Kollektivtrafiken förbättras genom att regionaltåg och snabbpendeltåg kan stanna vid Järna station. Nya platser kan nås med tåg. Avståndet till nya arbetsplatser minskar. Inflyttningen kan öka. Antroposofernas verksamheter och riksintresseområdet störs inte.

Alternativ C. Kollektivtrafiken förbättras genom att regionaltåg och snabbpendeltåg kan stanna vid Järna station. Nya platser kan nås med tåg. Avståndet till nya arbetsplatser minskar. Inflyttningen kan öka. Buller som orsakas av tågtrafik samlas på samma plats som motorvägen genom kommunen. Antroposofernas verksamheter och riksintresseområdet störs inte. Påverkan på Tullgarnsområdet är begränsad. De nya spåren passerar öster om motorvägen vid Hölö.

Nackdelar med de olika spåralternativen

Alternativ A. Inga nya tåg stannar i Järna. Tågtrafiken till och från Järna förbättras inte. Orten får ingen ny tillväxt som kan genereras av förbättrad kollektivtrafik. Järnvägen går igenom ett riksintresseområde och stör flera av antroposofernas verksamheter i Ytterjärna. Den utgör ytterligare en barriär mellan Järna tätort och Ytterjärna.

Alternativ B. Tågen kan innebära höjda bullernivåer i tätorten. Ombyggnationer av spår och eventuellt station krävs. I Tullgarnsområdet påverkas friluftslivet och fågellivet negativt. Bullernivåerna ökar och spåren utgör en barriär i landskapet. De nya spåren passerar mellan motorvägen och samhället genom ett rekreationsområde och genom Wij i Hölö.

Alternativ C. Tågen kan innebära höjda bullernivåer i Järna. Ombyggnationer av spår och eventuellt station krävs.

4.3.2 Persontrafik med tåg

Tätorterna Järna, Mölnbo och Södertälje trafikeras med pendeltåg. Södertälje Syd trafikeras även med fjärrtåg och regionaltåg, Svealandsbanan. Kapaciteten på Svealandsbanan ska utökas med dubbelspår. Ytterligare regionaltåg förutsätter också att spårkapaciteten genom Stockholm byggs ut. Detta kommer tidigast att vara klart 2011.

Södertälje Syd ska utvecklas till ett nav för tågtrafiken med stopp för snabbtåg, intercitytåg, regionaltåg och lokaltåg samt anslutning till busstrafik. Direktförbindelse med Arlanda är av stor vikt.

Regionaltåg förkortar restiderna mot Stockholm avsevärt och skulle med tågstopp i Järna halvera restiden därifrån mot Stockholm.

4.3.3 Gods

I framtiden vill kommunen att godshanteringen successivt tas bort från centrum, men att den fortsätter att finnas kvar i Södertälje hamn.

ÖP föreslår

- Markreservation görs i översiktsplanen för Ostlänkens alternativ tills järnvägsutredningen fastlagt 2005 vilken sträckning som kan aktualiseras.
- Godshanteringen tas bort successivt från centrum, men fortsätter att finnas kvar i Södertälje hamn.

4.4 Gång- och cykeltrafik

Regionala cykelstråk som berör Södertälje har utretts av kommunen och Vägverket. Kommunens **Gång- och cykelplan 2000** redovisar befintliga och planerade gång- och cykelvägar i tätorterna. Gång- och cykelvägnät i tätorterna ansluter till de regionala stråken.

Bättre kollektivtrafik och utbyggda cykelleder är till nytta för miljön.

ÖP föreslår

- Mark reserveras för regionala cykelstråk mellan Nykvarn och Södertälje på gamla banvallen, mellan Järna och Södertälje tätort utmed väg 515 samt mellan Södertälje och Salem utmed pendeltågspåret och fjärrvärmeledningen Östertälje - Rönninge.

4.5 Hamnar

Huvuddelen av Södertälje hamn ligger på västra sidan om Igelstaviken och sträcker sig från kanalinloppet i norr till Näset i söder. Hamnen består av fyra delar: Uthamnen, Oljehamnen, Sydhamnen och Igelstakajen på östra sidan av Igelstaviken. Det kommer att göras en fördjupad översiktsplan över hamnområdet. Enligt Sjöfartverkets beslut från 2001 är Södertälje hamn inte ett riksintresse. Hamnar av riksintresse i länet är hamnarna i Nynäshamn, Stockholm och Kapellskär. Däremot är Södertälje kanal och farled av riksintresse.

4.5.1 Uthamnen

Uthamnen är i den gamla översiktsplanen planerad för bostäder. I utredningen "Staden, stränderna och vattnet" föreslogs att området skulle bli just bostadsområde. I framtiden skulle området kunna användas för både bostäder och arbetsplatser i ej störande verksamheter som t ex kontor, service och hantverk. Området har bra förbindelser med pendeltågstrafik och ligger i anslutning till redan befintlig bostadsbebyggelse och service vid Uthamnens tågstation.

Uthamnen bör planeras för både bostäder och arbetsplatser.

4.5.2 Oljehamnen

På lång sikt kan Louddens oljehamn utanför Stockholm komma att läggas ner för att ge plats åt bostäder. Oljehamnen i Södertälje är en av de hamnar som föreslagits att kanske ta över de oljetransporter som idag går via Loudden.

Utbyggnadsmöjligheterna i Uthamnen, med en blandning av bostäder och arbetsplatser, kan påverkas av en ökad oljehantering i Södertäljes oljehamn. Även om inga gränsvärden överskrids när det gäller utsläpp och buller, kan Uthamnens attraktivitet som bostadsområde försämrats. Placeringen av gasolanläggningen mitt i oljehamnen är även en faktor som bör utredas, kanske den bör flyttas, för att minska tänkbar risk och oro vid eventuellt bostadsbyggande i Uthamnen.

4.5.3 Sydhamnen

Södertälje Hamn AB är ett hamn- och stuveribolag som ägs av Södertälje kommun. De huvudsakliga godsslagen är nya personbilar, chassier, containrar, skogsprodukter och styckegods. Samtliga dessa godsslag klassas som lågriskgod.

Hamnverksamheten pågår dygnet runt och verksamheten ger upphov till buller i omgivningen. I november 2001 meddelade Länsstyrelsen tillstånd enligt Miljöbalken för hamnen att bedriva hamnverksamhet. Länsstyrelsen bedömer att det blir svårt att bedriva verksamhet i hamnen om krav ska ställas på att Naturvårdsverkets riktvärden för buller ska gälla på Näset. I det läget anser Länsstyrelsen att hamnen måste prioriteras. Med anledning av ovanstående undantas Näset i Länsstyrelsens beslut. Hamnen har överklagat villkoren i beslutet till miljööverdomstolen.

4.5.4 Farleden/slussen

Farleden Landsort - Södertälje betjänar Södertälje hamn, Södertälje kanal och Mälarhamnarna.

Södertälje kanal, i sin nuvarande sträckning, är av riksintresse, se karta 4. Vid planering av bebyggelse eller anläggningar som kan komma i konflikt med riksintresset skall samråd ske med Sjöfartverket och Länsstyrelsen.

Intresse finns att ta in större båtar i Mälaren via Södertälje sluss. En studie har gjorts där en ny och större sluss presenteras på samma plats där den nuvarande slussen ligger idag. Vid ett eventuellt genom-

förande kommer inte nya landområden att tas i anspråk. Det som kommer att påverkas är kanalstränderna genom spontning och muddring. En förutsättning för dessa omfattande åtgärder är att dagens strandpromenad förbättras.

ÖP föreslår

- En fördjupning av översiktsplanen tas fram för Södra och hamnområdet inklusive Näset.
- Uthamnen bör planeras för både bostäder och arbetsplatser, upp emot 300 nya bostäder kan inrymmas i Uthamnen. Området har ett centralt läge med bra kollektivtrafik och är mycket väl lämpat för personalintensiv verksamhet. Dagens verksamhet bör successivt minska
- När det gäller oljehamnen bör gasolanläggningen på längre sikt flyttas och en utökad oljehantering bör vägas mot eventuella kvalitetsförsämringar för nya bostäder i Uthamnen.
- Hamnverksamheten i Sydhamnen utvecklas inom befintligt hamnområde.
- Lordningstillande av strandpromenader längs kanalområdet samordnas med en eventuell utbyggnad av slussen.

4.6 Master för mobiltelefoni

Utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefonisystem, UMTS, pågår i Sverige och är ett nytt system för mobilkommunikation, som fungerar som ett slags mobilt bredband. Den nya tekniken innebär att man måste bygga ut systemet med nya master i landet. Mottagare/sändare kräver i vissa fall en hög mast, vilken behöver bygglov hos kommunen. Masterna bör samordnas för att undvika en alltför stor påverkan på landskapsbilden. För det absoluta flertalet sändare/mottagare föreligger ingen bygglovplikt enligt Plan- och bygglagen.

Utbyggnaden möter hårt motstånd på många håll. Oron för strålningsrisker hos närboende är en viktig orsak men det finns också kritik som berör påverkan på landskapsbilden och en irritation över bristande samordning mellan operatörerna. Dessa ska kunna samutnyttja masterna för att minimera antalet utplacerade master. En ny lag som kommer att tvinga fram en bättre samordning är under bearbetning i riksdagen.

Kommunen kan inrätta lågstrålade zoner i översiktsplanen. Vid bygglovprövningen ska emellertid både enskilda och allmänna intressen beaktas och när det gäller risk för olägenheter för människors hälsa ska avvägningen göras mot bakgrund av kunskapsläget vid provningstillfället. Pågående detaljplaneläggning är t ex skäl att neka bygglov för master.

I översiktsplanen föreslås att de större opåverkade områdena så långt möjligt ska hållas fria från master. Kommunens ambition är att det ska finnas opåverkade områden att tillgå, men varje bygglovansökan måste prövas utifrån fler aspekter på om placeringen av t ex en ny mast är lämplig.

Stadsbyggnadsnämnden arbetar på uppdrag av kommunfullmäktige med att ta fram ett underlag till policy när det gäller hanteringen av bygglov för master. Kommunförbundet arbetar med motsvarande gemensam syn på mobiltelefonimaster i landets kommuner.

ÖP föreslår

- *I Södertälje har vi beslutat att verka för största möjliga samordning mellan operatörerna och ett minimalt antal radiomaster och radiotorn. Kommunen pekar även ut ett antal områden i översiktsplanen som vi anser ska hållas fria från master, sk större opåverkade områden. Det är områden som i dag är relativt orörda och där landskapsbilden kan påverkas negativt.*

4.6.1 Lågstrålade zoner

Miljökontoret har efter strålningsmätningar i delar av kommunen redovisat områden med låg radiofrekvent elektrisk fältstyrka, så kallade lågstrålade zoner. Med låg menas här att intensiteten är 100-1000 gånger lägre än i kommunens tätorter, variationen beror delvis på vilken typ av strålning som avses. Strålningen kommer från radio, TV och mobiltelefoni med mera.

Områdena redovisas på karta 5 som kan komma att revideras efter ytterligare mätningar i kommunen tills ett heltäckande underlag finns. Lägen för befintliga master har också markerats. Zonerna sammanfaller delvis med de större opåverkade områdena men även mindre grupper av hus ingår samt ett område med samlad bebyggelse (Molstaberg). Motivet att inkludera dessa är att de ligger inuti större sammanhängande zoner och att det ska vara möjligt att bosätta

sig i zonen för exempelvis personer med överkänslighet för radiofrekvent eller elektromagnetisk strålning. Syftet är att uppnå en från social synpunkt god livsmiljö och goda miljöförhållanden (PBL 2 kap 2§) för människor som är särskilt känsliga. Det är ett allmänintresse att alla människor kan finna en god livsmiljö inom Södertälje kommun.

Ytterligare underlag för hur bedömningarna och mätningarna har gjorts finns hos kommunens miljökontor.

Det finns idag inga möjligheter att helt skydda områden från radiofrekvent elektrisk fältstyrka då många av källorna är sådant där kommunen inte kan styra förekomsten eller placeringen. Avsikten med så kallade lågstrålade zoner är att bevara den nuvarande låga nivån av radiofrekvent fältstyrka i området och därmed förhindra en ökad belastning på området. Utplaceringen av nya master kan begränsas genom detaljplaneläggning. Det kan finnas särskilda skäl att planlägga för att reducera strålningsförekomsten om det i området bor överkänsliga personer.

ÖP föreslår

- *Inom områden markerade som lågstrålade på karta 5 får inte mobiltelemaster/antennar etableras.*
- *Inom lågstrålade zoner kan detaljplaneläggning eller områdesbestämmelser i mindre områden aktualiseras för att freda dessa från ytterligare radiofrekvent elektrisk fältstyrka.*

4.7 Flyg

En lokalisering av en flygplats har diskuterats vid Almnäs och Hall. Regeringen har sagt att en ny flygplats i södra delen av Stockholms län inte är möjlig med hänsyn till natur- och kulturmiljö samt med hänsyn till Arlandas roll som nav för inrikesflyget. Frågan om flygplatskapaciteten för Stockholmregionen är dock inte löst varför länsstyrelsen har att bevaka ett riksintresse för en trafikflygplats i den södra länsdelen (se vidare länsstyrelsens samrådsyttrande).

Södertälje kommun avvisar planerna på en ny flygplats i Almnäs eller Hall. Kommunen anser det också vara orimligt att blockera utvecklingen i berörda kommuner genom att fortsätta betrakta både Almnäs och Hall som riksintresseområden för flygtrafik.

5. Naturresurser

Södertälje kommun omfattas av två naturgeografiska regioner enligt Nordiska minister rådets indelning, dels ”Svealands sprickdals terräng med lerslättdalar och sjöbäcken” samt dels ”Östersjökusten med skärgårdar samt Åland”. Den uppsplittrade strukturen som sprickdalarna ger upphov till och anknytningen till Östersjöns kust och skärgård ger en viss småskalighet i landskapet samtidigt som det finns en stor variation vad gäller naturkvaliteterna i kommunen.

Skogsmarken upptar cirka 60 % av landarealen. Boniteten, dvs skogarnas produktionsförmåga, kan sägas vara medelgod. De största sammanhängande skogsområdena finns i kommunens sydvästra del.

Jordbruksmarken som utgör cirka 19% är främst koncentrerad till området nordväst om Södertälje tätort, på Enhörnalandet, samt söder om Södertälje, den så kallade Järnaslätten samt på ön Mörkö. Kommunen har en förhållandevis stor areal (cirka 7 % av den totala åkermarksarealen) som odlas ekologiskt dvs utan kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel. Närheten till Östersjön respektive Mälaren innebär att odlings säsongen är något längre än den annars skulle ha varit (mildare klimat).

Genom kommunen löper flera mäktiga rullstensåsar. Naturgruset är dock en ändlig resurs som kräver en god hushållning. Rullstensåsarnas betydelse som vattenmagasin och vattenrenare är dessutom av stor betydelse. De förhållandevis små förekomsterna av urbergskalksten är till stor del utbrutna och de kvarvarande är därför ofta av stort värde för naturvården genom sin rika flora.

Viltstammarna är relativt goda i kommunen. Vildsvinstammen kan sägas vara ovanligt god särskilt i kommunens södra delar kring Tullgarn och på Mörkö. Fisktillgången är god såväl i skärgården som i Mälaren. Yrkesfiske i kommunen saknas numera i stort sett. Däremot sker ett aktivt sportfiske i såväl insjöar som i Östersjön. Ett stort antal av sjöarna i kommunen är reglerade vilket bl a försvårar för vandrande laxfiskar att komma upp i floder och åar för att leka.

5.1 Mark

Landarealen i kommunen är 524 km² och 174 km² är insjö- och kustvatten. Det vill säga att landarealen är 75 % av kommunens totala areal. Alla som på olika sätt utnyttjar marken måste ta sitt ansvar för att de nationella miljömålen skall uppnås. När det gäller skogsbruket står det i portalparagrafen i skogs vårdslagen att skogen skall brukas, så att både produktionsmålet och miljömålet uppfylls. Detta är bara en början till att försöka nå miljömålet ”levande skogar”.

5.1.1 Stora opåverkade mark- och vattenområden

Följande fyra större relativt opåverkade mark- och vattenområden har avgränsats på karta 6 Grönstruktur och rekreation:

Malmsjön Väst
Yngern Syd
Långsjön Ost
Ridöskärgården

Tre av områdena är stora sammanhängande skogsområden som endast är obetydligt påverkade av exploatering såsom bebyggelse och vägar. Det fjärde är ett område som ligger i Mälarens skärgård och som är obetydligt påverkat av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön. De relativt opåverkade skogsområdena hyser miljöer som är av betydelse för skogslevande djur, växter och svampar. Bland fågelarter som kräver relativt stora skogsområden kan nämnas tjädern som just i de nämnda områdena har ett tiotal spelplatser. För det rörliga friluftslivet utgör de nämnda skogsområdena omtänkta utflyktsmål för vandringar, bär- och svampplockning mm. Det är heller ingen tillfällighet att Sörmlandsleden dragits fram just genom flera av dessa områden.

Inom områdena finns också andra värden av stor betydelse för människors välbefinnande såsom tystnad, låg ljusförorening och goda möjligheter att se stjärnhimlen, inga störande ingrepp i landskapsbilden och känslan av att vistas i orörd natur. Dessa värden kan delvis gå förlorade även vid mycket små exploateringsingrepp och bör därför särskilt beaktas i de orörda delarna.

ÖP föreslår

- *De fyra större relativt opåverkade mark- och vattenområdena skall, i överensstämmelse med hushållningsbestämmelserna i miljöbalken 4 kap., så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Således bör det undvikas att ny bebyggelse, vägar, master, större kraftledningar mm byggs i de nämnda områdena.*

5.1.2 Rekreatiomsområden, tätortsnära skog

Betydelsen av natur i närheten av bostaden har fått allt större uppmärksamhet under senare år när tätorterna växer. Därför har områden kring kommunens tätorter avgränsats som så kallade tätortsnära skogar (närrekreationsskogar). En stor del av dessa tätortsnära skogar ägs av kommunen. Mer perifert belägna skogsområden där kommunen äger marken och som samtidigt har särskild betydelse för friluftslivet avgränsas som så kallade rekreationsskogar. De skogsområden som har stora friluftslivsvärden och som samtidigt ligger inom naturreservat utpekade också som rekreationsskogar i detta sammanhang.

Kommunen har samtidigt med översiktsplanen tagit fram en grön skogsbruksplan som skall vara ett redskap för hur de kommunägda skogarna skall skötas med hänsyn till olika intressen såsom produktion, naturvård och rekreation. I de tätortsnära skogarna som ägs av kommunen visar den gröna skogsbruksplanen att naturvårds- respektive rekreationsintresset normalt bör väga tyngre än skogsproduktionsintresset. Även vissa andra skogsområden, som kommunen äger och som har stora rekreativvärden, har uppmärksamats i den gröna skogsbruksplanen så att särskild hänsyn till rekreativintressena även tas inom dessa områden.

Avslutningsvis bör observeras att i översiktsplanen redovisas även tätortsnära skogar som inte ägs av kommunen. Naturreservaten ägs inte alltid av kommunen vilket däremot gäller för övriga utpekade rekreationsskogar

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Järna

Av de nya bostadsområden som planeras i Järna bedöms de negativa miljökonsekvenserna av Norra Myrstugan, Tuna Backar och Tavesta bli begränsade. Detta gäller även för Mora och Billsta under förutsättning att särskild hänsyn tas till landskapets unika karaktär och att bebyggelse på jordbruksmark och längs Moraån begränsas. Kallforsområdet gränsar till ett friluftsområde som används av Järnaborna för rekreation och friluftsliv. Sörmlandsleden och ett antal stigar korsar området. En liten del av rekreativområdet kommer att tas i anspråk för den nya bebyggelsen i Kallfors.

Hölö

Översiktsplanens förslag till tätortsutveckling för Hölö samhälle bedöms ha relativt liten negativ påverkan på möjligheterna till rekreation och friluftsliv för Hölöborna. Skogarna öster om Hölöskolan och idrottsplatsen är mycket viktiga ur rekreativsynpunkt liksom skogen norr om Hölö vid Wij. Dessa skogar påverkar inte alls av översiktsplanens förslag.

Mölndal

Området vid Balsberga ligger inom den tätortsnära skogen, och utgörs av ett fint naturskogsområde med bra rekreativmöjligheter mellan samhälle och Bergasjön. Idag använder sig många av stigarna genom området för att ta sig till sjön. Det är viktigt att denna möjlighet inte begränsas i och med ny bebyggelse inom området.

ÖP föreslår

- *I de tätortsnära skogarna och övriga utpekade rekreativskogar ska särskild hänsyn tas i skogsbruket till friluftslivsintressena. I de fall kommunen själv inte äger marken bör kommunen träffa överenskommelser med berörda markägare när det gäller hänsynen i skogsbruket.*

5.1.3 Gröna områden i tätorten

Naturmiljöerna i närheten av bostäder ger möjlighet till rekreation och naturupplevelser. Även närparker och små "lekskogar" är viktiga oaser. Av de utflykter som företas av dagis, skolor och föreningar går 80 procent till naturområden inom tätorten. Områden för lek, promenader, naturupplevelser, idrott, solbad och kulturevenemang i tätorterna är därför oerhört viktiga för trivseln och välbefinnandet.

En viktig utgångspunkt i översiktsplanen är att förtäta befintlig bebyggelse. En tätortsutveckling som innebär förtätning av staden genom exploatering av obebyggda ytor i centrum ger ett effektivt nyttjande av markresurser, vilket kan begränsa exploateringen av orörd mark i stadens utkanter. I en tät stad kan även transportbehoven minimeras genom korta avstånd, och möjligheten att gå, cykla eller åka kollektivt ökar.

Enligt översiktsplanen ska förtätningen ske så att stadens grönområden bevaras.

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Översiktsplanen föreslår närmare 2000 nya bostäder genom komplettering och förtätning av Södertälje tätort. Södertälje tätort utgörs idag av 2162 ha hårdgjord yta (byggnader, gator, parkeringsplatser och liknande), 841 ha parkmark (skog, gräsmatta, äng eller liknande) och 216 ha vatten.

I storleksordningen 2/3 av den mark som föreslås för ny bebyggelse inom Södertälje tätort, utgörs idag av sk övrig mark (industrifastigheter, förorenade områden, parkeringsplatser eller liknande). Övriga bostäder föreslås i områden som idag utgörs av parkmark eller tätortsnära skog.

Att omvandla områden som idag utgörs av gamla industritomter eller förorenade område till bostadsområden, får ofta övervägande positiva miljökonsekvenser. Inom Stockholms län ses förorenade områden som en potential för förtätat stadsbyggande. Den nya bostadsbebyggelsen inom området kommer att ställa höga krav på sanering så att Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning kan uppnås. På så vis upphör också risken för spridning av föroreningar till omgivande mark- eller vattenområden.

Konsekvenserna av att tätortsnära skog tas i anspråk för bebyggelse blir att gränsen för den tätortsnära rekreationsskogen kommer att flyttas utåt och att människors rörelsemönster kommer att ändras. Eftersom områdena ligger i utkanten

av Södertälje tätort, där de boende kommer att ha relativt nära till skogsområden för rekreation och friluftsliv, bedöms de negativa konsekvenserna som relativt små.

Ett antal av de områden i Södertälje tätort som föreslås för bostadsbebyggelse utgörs idag av parkmark eller annan grönyta. Denna förtätning bedöms till största del kunna ske utan att "gröna områden med rekreationsvärden i staden" tas i anspråk. Översiktsplanens förslag på nya bostäder i Mälarparken ligger emellertid i konflikt med de rekreationsintressen som finns inom området.

5.1.4 Gröna kilar

Regionplane- och trafikkontoret har i samband med regionplaneringen i länet redovisat gröna kilar i regionen. I huvudsak är det gröna kilar som sträcker sig in mot Stockholms centrala delar från omliggande landsbygd. Värdet av sådana kilar är dels att även tätortsborna skall komma i kontakt med naturen, men även att djur och växter skall kunna få finnas i städernas närhet och att de skall kunna sprida sig mellan olika så kallade värdekärnor (områden med särskilt värdefull natur). Två av dessa gröna kilar ligger i Södertälje kommun, nämligen Bornsjökilen och Hanvedenkilen. Mellan dessa bägge kilar finns en "grön förbindelseänk" som sträcker sig från de strandnära områdena vid sjön Uttran via Glasbergsjön och Dånviken upp till strandområdena väster om sjön Tullan inom Bornsjökilen. Länken är till stor del avskuren genom motorvägen. Endast en liten vägtunnel finns under motorvägen.

I Södertälje har man i regel betydligt närmare till naturen än i Stockholmsregionen i övrigt. Det är dock viktigt att man planerar så att den gröna strukturen kommer in i tätorterna. På kartan "Naturvård och grönstruktur" framgår att det i princip finns tre ordentliga kilar som sträcker sig in mot staden. I huvudsak ingår de stora opåverkade områdena tillsammans med naturreservat, vissa av de ekologiskt särskilt känsliga områdena, respektive Natura 2000-områdena och den tätortsnära skogen samt rekreationsområden på kommunägd mark i kommunens sk Gröna kilar.

Kilarna sett från Södertälje stad är följande:

1. Söderifrån finns en kil som börjar i det större opåverkade området "Yngern Syd" och som sedan passerar söder om Järna längs Moraån och följer strandområdena öster om gamla E4:an via

Farstanäs naturreservat fram till Öbacken Bränninge naturreservat.

2. Nordväst om staden finns en kil som börjar i det större opåverkade området "Malmsjön Väst", den går sedan via vattenskyddsområdet vid Malmsjön, via Lina naturreservat och avslutas sedan nära Lina hage och Ronna i utkanten av Södertälje tätort.
3. Nordöstra delen av Södertälje har en kil som ligger i Bornsjöns naturreservat med anknytning till "Bornsjökilen" (regionplane- och trafikkontorets benämning) Kilens sträcker sig in i skogsområdet mellan Ritorp och Viksäter tillsammans med bl.a. det "interimistiska naturreservatet Talbyskogen".

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Kil nr 3; Bornsjökilens förlängning, samt en förbindelselänk mellan två av Stockholms gröna kilar (Bornsjö- och Hanvedenkilen), påverkas i varierande grad av den bebyggelse som översiktsplanen föreslår.

Utvecklingsområdet Ritorp- Viksberg ligger inom Bornsjökilens förlängning. Området, som är en del av den sammanhängande skogen på östra sidan av Södertäljeviken, gränsar till Bornsjökilen, där Korpberget och Tullan-Bockholmsåtra utgör var sina delar. I norr, på gränsen mot Salems kommun, ligger Korpberget som är riksintresse och naturreservat. I juni år 2000 bildades ett interimistiskt naturreservat i den nordvästra delen av Talbyskogen. I anslutning till reservatet finns även ett biotopskyddat område, mellan Talbystrand och Viksberg. På höjdplatån har skogsvårdsstyrelsen klassat flera skyddsvärda naturområden.

Det är viktigt att bebyggelsen planeras med hänsyn till grönkilens värdekärnor så att närbelägna grönområden förblir lättillgängliga.

Förbindelselänken mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen påverkas av den samlade exploateringen som föreslås inom länken. Till helhetsbilden hör den nya stadsdelen Glasberga sjöstad, höjningen av Glasbergasjön med tillhörande utökad vattenyta, väg 225 med anslutningar, utbyggnaden av arbetsområdet i Moraberg samt utbyggnaden av Lugnet. Förbindelselänken splittras upp och försvagas av den samlade exploateringen. Förbindelselänken mellan grönkilarna är emellertid avbruten av E4/E20 i norr och gamla stambanan i söder. Detta gör att de ekologiska och rekreativa sambanden

i länken redan idag är kraftigt försvagade. Genom att 1/3 av förbindelselänken exploateras är det mycket angeläget att både förbindelselänken öster om Glasbergasjön samt den västliga förbindelselänken mellan Östertälje och Glasberga Herrgård tryggas.

ÖP föreslår

- De gröna kilarnas funktion som spridningskorridorer skyddas från exploatering. Kilarna tillvaratas som en resurs i stadens grönstruktur.
- Förbindelselänken öster om Glasbergasjön skyddas mot framtida exploatering

5.1.5 Ekologiskt särskilt känsliga naturområden

På karta 8 "Grönstruktur och rekreation" har ekologiskt särskilt känsliga områden avgränsats. Observera dock att sådana områden som ligger inom naturreservat och biotopskyddsområden inte har tagits med. Områdena kan sägas vara av två typer. För det första ingår områden som redan idag är starkt påverkade av mänskliga aktiviteter genom att exempelvis vara försurade, övergödda eller förorenade mark- och vattenområden och som inte tål någon ytterligare belastning av nämnda slag. För det andra är det sådana områden som hyser en speciell fauna och flora med rödlistade arter eller miljöer av ovanlig och värdefull karaktär som riskerar att spolieras om inte särskild hänsyn tas.

Moraån är ett ekologiskt särskilt känsligt område där bl a havsöringen leker.

Följande områden redovisas på karta 8:

- E01. Eksholmen. Rödlistade växter och svampar
- E02. Yngern. Känslig fauna och flora
- E03. SO Marsjön. Rödlistade växter och svampar
- E04. Vaskasjöarna. Känslig naturtyp
- E05. Orrsättra. Känslig fauna och flora
- E06. Stora Alsjöområdet. Rödlistade växter och svampar
- E07. Moraån-Pilkrogsviken. Känslig fauna
- E08. Simsjön. Känslig fauna
- E09. Skansundet-Notholmen. Känslig fauna och flora
- E10. Skillötsjön. Rödlistad djur- resp växtart
- E11. Ledarön. Känslig flora
- E12. Djurgården, Hörningsholm. Känslig fauna och flora
- E13. Björkarösund. Känslig flora
- E14. Långsjön. Känslig fauna, rödlistad växt
- E15. Kalkberget. Känslig fauna och flora
- E16. Nora Holmäng. Känslig fauna och flora
- E17. Pålsundet. Känslig fauna
- E18. Oaxen. Känslig fauna och flora
- E19. Djupviken. Rödlistad kransalg
- E20. Acksjön. Förurning
- E21. Akaren. Förurning, rödlistad kransalg
- E22. Grävstasjön. Förurning
- E23. Lilla Acksjön. Förurning
- E24. Lilla Horssjön. Förurning
- E25. Lilla Mörtsjön. Förurning
- E26. Stegsjön. Förurning
- E27. Stora Horssjön. Förurning
- E28. Svinsjön. Förurning
- E29. Trönsjön. Förurning
- E30. Stora Alsjön. Förurning, referenssjö kalkning
- E31. Lillsjön. Övergödning
- E32. Kyrksjön. Övergödning
- E33. Kvarnsjön. Rödlistad fisk

ÖP föreslår

- De från ekologisk synpunkt särskilt känsliga mark- och vattenområdena skall, i överensstämmelse med hushållningsbestämmelserna i miljöbalken, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada dessa naturmiljöer. Som exempel kan nämnas uppförande av ny bebyggelse som kan innebära risk för ytterligare närsaltbelastning på intilliggande sjöar och vattendrag. Andra exempel kan vara anläggningar som innebär ökad båttrafik eller att fler människor besöker områden med störningskänslig och skyddsvärd fauna och/eller flora.

5.1.6 Riksintressen för naturvård och friluftsliv

Enligt 3 kap i miljöbalken skall områden som är av riksintresse för naturvården och friluftslivet skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset.

Tullgarnsområdet är av riksintresse för såväl för friluftslivet som för naturvården.

Följande tre områden i Södertälje kommun anses vara av riksintresse för friluftslivet enligt Naturvårdsverkets beslut från 1988:

- F1. Stockholms skärgård, yttre delen.
- F2. Tullgarn.
- F3. Björkfjärden - Prästfjärdens övärld.

Följande fem områden i Södertälje kommun anses vara av riksintresse för naturvården enligt Naturvårdsverkets beslut från 2000:

- N1. Stockholms skärgård; Långö - Fifång - södra Torö - Järflotta
- N2. Tullgarn - Mörkö
- N3. Yngernområdet
- N4. Vattgruvsmossen
- N5. Korpberget

Riksintressena för naturvård och friluftsliv beskrivs närmare i bilaga till översiktsplanen.

Riksintressen vid kusten och i Mälaren enligt miljöbalken

I miljöbalkens hushållningsbestämmelser (4 kapitlet) sägs att den del av kusten och skärgården respektive den del av Mälarens öar och strandområden som bl a ligger i Södertälje kommun utgör riksintresse i sin helhet

Kommunens avgränsning av dessa riksintresseområden framgår av karta 12. Kustområdet och skärgården sträcker sig upp till Trindborgen vid Brandalssund. Området norr därom utgörs av en smal farled som successivt övergår i Södertälje kanal och anses således inte höra till det egentliga kustområdet. Mälaronrådet omfattar den del av kommunen som utgörs av själva Mälaren inklusive öar och stränder och där hela Enhörnahalvön ingår. Avgränsningarna vad gäller nämnda områden vid Östersjön respektive Mälaren överensstämmer med tidigare översiktsplan.

5.1.7 Naturreservat, naturminnen, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal

Som framgår av karta 9 så finns det sexton områden i kommunen som är skyddade som naturreservat enligt miljöbalken. Kommunen arbetar parallellt med Länsstyrelsen med att inrätta naturreservat för områden med särskilt värdefull natur. Fem av de nämnda naturreservaten har kommunen inrättat. Kommunen arbetar för närvarande med tre områden som planeras att bli naturreservat nämligen Kalkberget vid Egelsvik på Mörkö, Moraåns dalgång i Järna samt Talbyskogen som är ett interimistiskt naturreservat i Brunnsäng i norra kanten av Södertälje tätort. Naturreservaten är oftast skyddade såväl på naturvetenskapliga grunder som på grund av pedagogiska skäl eller friluftslivsskäl. Beroende på ändamålet med skyddet för respektive område varierar bestämmelserna som gäller för de olika naturreservaten.

Biotopskyddsområden är en annan skyddsform som syftar till att skydda mindre områden som hyser eller förväntas hysa hotade djur- och växtarter. För vissa naturmiljöer gäller ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken, exempelvis för alléer, stenvägar, mangelgravar och mindre åkerholmar. När det gäller skogsmiljöer är det Skogsvårdsstyrelsen som avgränsar och beslutar om biotopskydd. Normalt skyddas bara sådana skogspartier som är mindre än 5 ha. För större skogsområden får man lov att bilda naturreservat.

I några fall har man i stället för att bilda permanenta biotopskyddsområden träffat civilrättsliga avtal på 50 år där markägarna förbundit sig att inte bedriva något skogsbruk eller i andra fall sköta marken på ett visst sätt som gynnar den biologiska mångfalden.

Floran i Tullgarns naturreservat är ovanligt artrik med många kalkgynnade växter såsom ängsnycklar.

I Södertälje kommun har Skogsvårdsstyrelsen skyddat 22 områden som biotopskyddsområden fram till den 1 januari 2004. Biotopskyddsområdena i Södertälje kommun finns förtecknade i bilagan till översiktsplanen.

Naturreservaten i Södertälje kommun är följande (se även karta 9):

- NR 1. Farstanäs
- NR 2. Tullgarn (Näset)
- NR 3. Tullgarns Naturvårdsområde
- NR 4. Öbacken-Bränninge
- NR 5. Parkudden-Lövsta
- NR 6. Lina
- NR 7. Slessberget
- NR 8. Kålsö
- NR 9. Bornsjön
- NR 10. Grottberget
- NR 11. Stora Envättern
- NR 12. Vattgruvsmossen
- NR 13. Korpberget
- NR 14. Yttereneby
- NR 15. Eriksö
- NR 16. Fifång

Naturminnen

Denna skyddsform liknar naturreservat men omfattar normalt endast vissa naturföremål eller myckets små områden, högst ett halvt hektar. I kommunen finns 8 sådana naturminnen nämligen:

- 5 ekar, 2 bokar och en tall (Hall 4:3)
- 1 tall och en gran (Hall 4:1 och 4:3)
- 3 tallar (Visbohammar 1:5)
- 6 lindar (Hovsjö 1:2, Eklundsnsbadet)
- 1 ek (Almnäs 5:1)
- 1 tall - ”Trolltallen” (Gillberga 1:18)
- 1 tall (Högantorp 1:18)
- 1 ek (Överenhörna-Ekensberg 1:23)

5.1.8 Natura 2000

Orrsättra hage, som är en av de få lokalerna för trumgräshoppa i Stockholms län, har av den svenska regeringen föreslagits som Natura 2000-område.

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom den Europeiska unionen som skall skyddas i enlighet med två EG-direktiv, ”art- och habitatdirektivet” och det så kallade ”fågeldirektivet”. Syftet med Natura 2000 är att skydda vissa listade arter respektive typer av naturmiljöer som man kommit överens om inom EU.

De 28 områden i Södertälje kommun som regeringen, fram till februari 2002, föreslagit att ingå i Natura 2000-nätverket har redan idag ett lagligt skydd enligt miljöbalken. Tillstånd krävs för att bedriva verksamhet och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön respektive de arter som man avser skydda i dessa områden. Nämnade tillåtlighetsprövning görs med vissa undantag av länsstyrelsen. Vidare gäller att Natura 2000 områdena betecknas som riksintresseområden enligt 4 kap miljöbalken. Slutligen kan också nämnas att nio av områdena redan är skyddade som naturreservat medan fem

andra områden har skydd i form av biotopskyddsområden.

Följande Natura 2000 områden ligger helt eller delvis i Södertälje kommun:

Tullgarn, ost	Vattgruvsmossen
Stora Envättern	Hörningsholm
Korpberget	Jurstaholm
Kålsö	Kiholm
Fifång	Kvedesta
Grottberget	Ledarön
Kalkberget	Nora Holmäng
Oaxen	Skansundet
Sjögård	Skillebyholm
Bårsjön	Stångberget (Bränninge)
Slessberget	Talbystrand
Stora Alsjön	Brant syd Lanaren (Tvetaberg)
Lina	Skogstorp
Orrsättra	
Botten	

5.1.9 Skydd för landskapsbilden (enligt 19§ naturvårdslagen äldre lydelse)

Dessa förordnanden som beslutades med stöd av en paragraf i en äldre naturvårdslagstiftning gäller intill dess länsstyrelsen eventuellt upphäver dessa beslut. Stora förändringar har skett i miljölagstiftningen sedan nämnda bestämmelser infördes. Vidare ligger de berörda markområdena till större del inom områden som betecknats som områden av riksintresse för naturvården respektive kulturmiljövården.

Inom de områden i kommunen som omfattas av dessa förordnanden till skydd för landskapsbilden krävs särskilda tillstånd av länsstyrelsen för att få utföra vissa arbetsföretag. Detta gäller för vissa typer av arbetsföretag som bedömts att i väsentlig mån kunna skada landskapsbilden t ex nybyggnad, upplag mm.

Överenhörna och Ytterenhörna kyrkor (beslut länsstyrelsen 1969-06-30). Kustområdet öster om gamla E:4-an inom Hölö och Mörkö socknar (beslut länsstyrelsen 1968-05-17).

5.1.10 Samrådsområden

Generellt gäller enligt miljöbalken 12 kapitlet att samråd skall ske med länsstyrelsen, eller när det gäller

skogsområden med skogsvårdsstyrelsen, då sådana arbetsföretag planeras som väsentligt kan komma att ändra naturmiljön.

Länsstyrelsen respektive skogsvårdsstyrelsen kan dessutom bestämma att det inom visst område alltid krävs anmälan om samråd för vissa verksamheter och åtgärder som kan medföra skada på naturmiljön, så kallade samrådsområden.

I kommunen finns beslut om 2 sådana samrådsområden som berör skogsmark. Dessa relativt små områden är inte redovisade på kartan utan förtecknas bara här nedan:

- Ledarön länsstyrelsens beslut 1982-01-28
- Hässelby- Mälhaga länsstyrelsens beslut 1982-02-17

5.1.11 Odlingslandskapet

Södertälje kommun har i jämförelse med övriga kommuner i länet förhållandevis stora arealer jordbruksmark (cirka 170 jordbruksföretag enligt Lantbruksregistret 2000) och dessutom relativt många lantbruk med djurhållning. Dock minskar mjölkbesättningarna stadigt. Knappt 20 gårdar med mjölkkor finns i kommunen (fn). Andra intressanta jordbruksfakta är att sammanlagt 600 ha av odlingsjorden ingår i de biodynamiska jordbruken som är koncentrerade till Järnatrakten. Ser man på ekologisk odling som helhet inom kommunen så utgör andelen åkermark som odlas enligt KRAV eller Demeter runt 10 procent. Som framgår av kartan ligger tyngdpunkten på de värdefullaste åkermarkerna ur produktionssynpunkt i de södra delarna av kommunen. Även en stor koncentration av särskilt värdefulla ängs- och hagmarker finns i anslutning till dessa områden. Anledningen till detta är att djurhållning är en förutsättning för att naturbetesmarkerna skall kunna hävdas och att det i dessa områden finns bärkraftiga jordbruk som även har mjölk eller kött djur.

Ett av de 15 nationella miljö kvalitetsmålen är ”Ett rikt odlingslandskap” där det sägs att odlingslandskapet och jordbruksmarkens värde för den biologiska mångfalden ska skyddas och stärkas.

Miljö kvalitetsmålet innebär bland annat att åkermarken har ett välbalanserat näringstillstånd och att dess föroreningshalt inte hotar ekosystemet och människors hälsa.

En levande landsbygd och ett rikt odlingslandskap utgör ett värde i sig som en resurs för ett ekologiskt hållbart samhälle. Det viktigaste är därför att bibe-

hålla jordbruksmarken i konkurrens med andra markanvändningar. Miljöbalkens hänsynsregler poängterar att jordbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

En förutsättning för att långsiktigt bevara odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett fortsatt jordbruk med djurhållning. I Södertälje, liksom i andra områden i landet, ser vi en trend med allt färre gårdar med betesdjur och med nötboskap i synnerhet. Även om hästar och får också kan vara bra som naturvårdare i hagarna, så kan de inte alltid ersätta nötkreaturen. I landet som helhet har nötkreaturen minskat med ca 30 % och antalet mjölkkor med mer än två tredjedelar sedan 1950-talet.

ÖP föreslår

- *Kommunen beaktar jordbruksmarkens värden när det gäller såväl hushållnings- som kultur- och naturvårdshänsyn vid avvägning mot annan markanvändning.*

5.2 Vatten

Södertälje kommun är rikt på sjöar och vattendrag. Av kommunens totala area utgörs 25% av vattenområden. De 114 sjöarna som finns i kommunen ger förutsättningar för ett rikt djur- och fågelliv samt goda möjligheter till bad, fiske och andra friluftslivsaktiviteter. Det största hotet för Södertäljes sjöar och vattendrag är övergödningen. Endast ett fåtal vattenområden är hotade av försurning.

5.2.1 Våtmarker

Sedan 1800-talet har en stor del av Sveriges våtmarker försvunnit. Detta har skett som ett resultat av jordbrukets utveckling. Våtmarker fyller en viktig funktion som naturliga reningsverk, eftersom en våtmark fungerar som en ”närsaltfälla” där fosfor och kväve tas upp av växter och djur så att närsalterna inte göder sjöar och vattendrag. Våtmarker är också av synnerligen stor betydelse för den biologiska mångfalden i kommunen. Våtmarkernas betydelse som vattenmagasin som kan hålla grundvattennivåerna någorlunda stabila bör heller inte glömmas bort.

ÖP förslår

- I Södertälje vill vi värna om de befintliga våtmarkerna och uppmuntra anläggande av nya. Det är dock viktigt att en våtmark anläggs och sköts på rätt sätt så att näringsläckaget inte ökar vid nyanläggning av våtmarker.

5.2.2 Vattenskyddsområden

Det är Länsstyrelsen eller kommunen som beslutar om ett område ska bli vattenskyddsområde. Skyddsområdet är oftast större än själva vattenytan, eftersom det krävs ett ganska stort område för att råvattnet ska kunna renas naturligt i marken. Vattenskydd regleras i 7 kap miljöbalken.

För ett vattenskyddsområde råder vissa skydds-föreskrifter, som kommunen eller Länsstyrelsen utfärdar för att inte vattentillgången ska förstöras. Som exempel kan väljas Malmsjöåsens kommunala vattentäkt där följande föreskrifter råder:

- Avloppsanläggningar får endast anordnas om anslutning sker till det kommunala avloppsnetet. Avloppsledningar med tillhörande anordningar ska vara täta och regelbundet underhållas och kontrolleras.
- Täktverksamhet får inte ske inom vattenskyddsområdet.
- Allt hushållsavfall och latrin ska bortforslas enligt kommunens bestämmelser.
- Genomgående transport av farligt gods får endast ske på av länsstyrelsen rekommenderade vägar. Inträffade olyckshändelser ska omedelbart rapporteras.
- Anläggning för magasinering av energi eller utvinning av energi ur mark eller grundvatten, bortledning av grundvatten samt anläggande av dricksvattenbrunnar får inte ske utan tillsynsmyndighetens tillstånd i det enskilda fallet.

5.2.3 Strandskydd

Vid havet, insjöar och vattendrag råder strandskydd. Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskydd omfattar enligt huvudregeln

generellt alla land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen kan där det är motiverat utvidga strandskyddet till högst 300 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen i Stockholms län har på kartor redovisat vilka områden som omfattas av strandskydd. Fram till idag har den utdikade men numera restaurerade Simsjön i Hölö - Järna inte haft något strandskydd. Kommunen har 2003 bett länsstyrelsen att införa ett sådant förordnande för sjöns stränder.

Inom strandskyddsområden får man ej uppföra helt ny byggnad eller ändra befintlig byggnad till att brukas för annat ändamål än tidigare. Man får ej heller gräva eller göra andra förberedelser för ny bebyggelse. Inom strandskyddsområdet får inte mark tas i anspråk så att allmänheten inte har möjlighet att beträda området, vidare gäller hänsyn mot djur- och växtliv.

Länsstyrelsen får med stöd av miljöbalken upphäva strandskyddet inom delar som avses ingå i område med detaljplane- respektive områdesbestämmelser om det finns särskilda skäl. Vidare får undantag från strandskyddsbestämmelserna medges av länsstyrelsen, men bara om det föreligger särskilda skäl. Länsstyrelsen har delegerat denna rätt att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna till Södertälje kommun, med undantag av skärgårdsområdena kring Mörkö.

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Översiktsplanen innehåller flera bostadsområden i strandnära lägen. För de stora områden som planeras i form av nya stadsdelar och utredningsområden ligger samtliga i sjönära lägen. Några av dessa områden är Glasberga, Almnäs och Norra Ritorp/Viksberg. Vad gäller tätortsutvecklingen i Järna, ligger områdena Mora och Kallfors inom strandskyddsområdet för Moraån.

Översiktsplanen anger att detaljplaner som upprättas inom strandskyddsområden ska ta särskild hänsyn till flora, fauna och allmänhetens möjligheter att vistas i området. Enligt miljöbalken kan strandskyddet emellertid endast upphävas, eller dispens ges, om särskilda skäl föreligger. Det finns här en konflikt mellan intresset att bygga i närheten av vatten för att kunna erbjuda nya bostäder i attraktiva lägen, och miljöbalkens förbud mot att bygga i strandnära lägen. Denna konflikt skulle kunna innebära att det kan vara svårt att realisera delar av de planerade bostadsområdena.

ÖP föreslår

- Vid detaljplaneläggning och annan prövning av åtgärder inom strandskyddsområden skall kommunen inta en restriktiv hållning i överensstämmelse med lagens mening.

5.2.4 Dagvattenhanteringen

För att motverka en fortsatt nedsmutsning av dagvattenpåverkade yt- och grundvattenrecipienter i Södertälje tog kommunens nämnd för miljöfrågor fram ett förslag till dagvattenpolicy våren 2000 med riktlinjer för dagvattenhanteringen. En viktig åtgärd är att ta hand om dagvattnet lokalt istället för att leda bort det för rening. Exempel på lokala reningsanläggningar är dammar och våtmarker. I det planerade bostadsområdet Glasberga Sjästad kommer policyn att tillämpas. Avsikten är att dagvattnet ska renas i dagvattendammar.

Luftning i vattentrappan

Södertälje kommuns dagvattenpolicys tre huvudsakliga principer för att ta hand om dagvattnet är följande:

- Att minska mängderna genom färre hårdgjorda ytor. Att använda uppsamlingskärl och vara uppmärksam i planskedet.
- Åtgärda vid källan: Förebyggande åtgärder som materialval, infiltration och brunnsinsatser.
- Rening av dagvattnet i dagvattendammar eller våtmarker.

ÖP föreslår

- Dagvattenpolicyn beaktas vid planering av ny bebyggelse.

5.2.5 Avrinningsområden

För att trygga ett långsiktigt hållbart nyttjande respektive skydd av våra vattenresurser och vattenmiljöer behövs en vattenplanering. EU:s vattendirektiv innebär att samtliga sjösystem i Sverige skall ha en god vattenstatus senast år 2015, vilket utgör en utmaning i vattenplaneringen. Under år 2004 skall samtliga sjösystem karaktäriseras och miljömål sättas upp. Därefter skall åtgärdsprogram upprättas vilka kommer att bli juridiskt bindande. Fem vattenmyndigheter har inrättats. Dessa vattenmyndigheter har beslutsrätten i nämnda frågor. Södertälje kommun ligger inom Norra Östersjöns vattendistrikt med länsstyrelsen i Västerås som vattenmyndighet.

Vattenplaneringen bör således bedrivas utifrån kunskap om de olika avrinningsområdena i kommunen. Eftersom avrinningsområdena ibland överskrider kommungränserna måste samarbete ske i aktuella fall mellan kommunerna. Vidare når vattnet så småningom stora recipienter såsom Mälaren och Östersjön vilket innebär behov av samverkan såväl regionalt, nationellt som internationellt. Kommunen deltar i Mälarens vattenvårdsförbund samt i kustvattenvårdsförbundet. Tre större avrinningsområden, som av SMHI benämns flodområden, berör kommunen. Dessa är Mälaren - Norrström, kustområdet mellan Tyresån och Trosaån samt Trosaåns avrinningsområde.

På kartan redovisas flodområdet Mälaren - Norrström inom Södertälje kommun, samt ett antal delavrinningsområden som är namngivna med utgångspunkt från den bäck eller å som mynnar i Mälaren

respektive i Östersjön. Dessa delavrinnings-områden omfattar större delen av kommunens landareal och nästan samtliga av de 114 sjöarna i kommunen.

Namn på delavrinningsområdena med hänvisning till karta 11:

Bränningeån	Djupvikenbäcken
Turingeån	Gransträskbäcken
Årbyträskbäcken	Hammarbyträskbäcken
Moraån	Linaån
Skillebyån	Vaskabäcken
Åbyån	Skillötsjön-Sigtunaån
Mölnboån	Bornsjön
Skabroträskbäcken	Tumbaån
Kagghamraån	

ÖP föreslår

- Att vattenplaneringen i kommunen sker i nära samarbete med andra kommuner när dessa berörs.
- Inom de avrinningsområden som hyser ekologiskt särskilt känsliga områden, tas speciella hänsyn i samband med nyplanering av bostäder, företagsområden eller liknande.

Miljökonsekvenser av översiktsplanens förslag

Av de 17 avrinningsområden som finns inom Södertälje kommun, rymmer 5 av områdena sjöar eller delar av åsträckor som översiktsplanen pekar ut som ekologiskt särskilt känsliga. Följande avrinningsområden hyser ekologiskt särskilt känsliga områden, vilka kräver att speciella hänsyn måste tas vid nybyggnation inom avrinningsområdet: Tumbaån, Bornsjöns avrinningsområde, Moraån, Åbyån och Mölnboån.

För Järnas del ligger alla planerade utbyggnadsområden inom Moraåns avrinningsområde. I Moraån finns en av länets större reproduktionslokaler för havsöring, varför speciella hänsyn måste tas i samband med nybyggnation. Många av de områden som planeras i Hölö ligger inom Åbyåns avrinningsområde. Lillsjön och Kyrksjön inom Åbyåns avrinningsområde är kraftigt eutrofierade och har därför i översiktsplanen pekats ut som ekologiskt särskilt känsliga.

Området Balsberga i Mölnbo ligger inom Mölnboåns avrinningsområde. Mölnboån mynnar i sjön Sillen och utgör en del av Trosaåns vattensystem. Några sjöar inom Mölnboåns avrinningsområde är i översiktsplanen utpekade som ekologiskt särskilt känsliga pga försurningshot. Ny bebyggelse inom avrinningsområdet torde inte ha någon betydelse för sjöarnas surhetsgrad.

6. Kulturmiljö

Värdefulla kultur- och bebyggelsemiljöer

6.1 Allmänt

Södertälje kommun har en lång och rik historia. Som en naturlig mötesplats, där Mälaren har en förbindelse med Östersjön, har trakten utgjort ett självklart centrum sedan urminnes tider. Inom kommunen finns ett rikt urval av kulturhistoriska lämningar och intressanta kulturmiljöer, såväl på landsbygden som i staden och de mindre orterna. Det kan vara intressanta industrimiljöer, gårdar, säterier, slott och kyrkor, lämningar från kommunikationsväsende och försvaret eller fornminnen.

En god levnadsmiljö i kommunen kan skapas och upprätthållas genom att Södertäljes unika kultur- och bebyggelsemiljöer lyfts fram och kombineras med en god planering och utformning av tillkommande bebyggelse.

En samlad beskrivning av kommunens kulturmiljöer och hur dessa ska vårdas och tillvaratas saknas idag. En viktig uppgift för kommunen bör därför vara att ta fram ett kulturmiljövårdsprogram med en heltäckande beskrivning av kommunens kulturmiljöer och riktlinjer för bevarandefrågorna. I det arbetet är den lokala kännedomen viktig att ta tillvara genom ett samarbete med t ex hembygdsföreningarna.

I översiktsplanen beskrivs bara riksintresseområdena och några ytterligare områden av kulturmiljöintresse. Utöver dessa finns givetvis åtskilliga objekt, gårdar mm av stort kulturhistoriskt intresse. Ett kommande kulturmiljövårdsprogram bör läggas till grund för hanteringen av kulturmiljöfrågorna i planeringen.

6.2 Riksintressen

Områdena av riksintresse i Södertälje är förhållandevis stora och omfattar både värdefulla bebyggelsemiljöer, fornlämningar och vackra kulturlandskap. Inom områdena ska särskild hänsyn tas till den kulturhistoriska miljön och till landskapsbilden. Landskapets karakteristiska bebyggelsemönster bör bevaras, jord- och skogsbruk kan normalt bedrivas utan särskilda föreskrifter. Jordbruket är också en förutsättning för att bevara kulturlandskapet.

Ett riksintresse ger en signal om att i dessa områden kan länsstyrelsen/staten gå in och upphäva kommunala beslut, om man ej finner kulturvärdena tillräckligt beaktade. Riksintressena regleras i 3 kap miljöbalken, som säger att områdena ska skyddas mot ingrepp eller åtgärder som kan innebära ”påtaglig skada” på riksintressena.

Riksintressen för kulturmiljön i Södertälje kommun:

K6. Överenhörna

Herrgårdslandskap som präglas av 1700-talets anläggningar men har rötter i en medeltida kungsgård. Säterierna Horn och Ekensberg speglar 1700-talets arkitekturutveckling med tillhörande ekonomibyggnader, arbetarbostäder, lusthus, parkanläggningar, alléer och lämningar av industriell verksamhet. Inom området finns också den medeltida kungsgården Husby, Överenhörnas 1200-tals kyrka och prästgården Äleby.

K5. Ytterenhörna

Odlingslandskap som i det rika fornlämningsbeståndet, ålderdomliga byar, äldre vägsystem och Ytterenhörna medeltidskyrka, speglar jordbrukets förutsättningar och utveckling alltsedan bronsåldern i ett typiskt Sörmländskt sprickdalslandskap. I området finns stora järnåldersgravfält med bl a stor skeppssättning vid Åsa samt två fornborgar.

K16. Bornsjön

Större delen av området ligger utanför Södertälje kommun. Det omfattar ett herrgårdslandskap utmed Mälaren och runt Bornsjön och sjön Aspen, som präglats av ett sedan bronsåldern utvecklat jordbruk, kommunikationerna på vatten och till lands, den tidiga medeltidens sockenindelning och de stora herrgårdsanläggningarna. Landskapet är sedan förhistorisk tid präglat av storgodsdriften.

K8. Hall

Fornlämningssmiljö i kustnära läge som speglar bosättning och näringsfång med trolig början under yngre stenåldern och fram till 1600-talet, då tre byar avhystes i samband med att säteriet Hall bildades. I området finns bronsålderslämningar och flera

järnåldersgravfält. Säteriet Halls bebyggelse har via åkerbrukskoloni för vanartiga barn förvandlats till modernt centralfängelse.

K7. Brandalsund

Farledsmiljö med lång bruknings- och bosättningskontinuitet där det försvarsstrategiska läget vid inloppet till nuvarande Södertälje och Mälaren speglas av fornborgar, en medeltida borganläggning och Brandalsunds säteri med vidsträckta ägor. Två fornborgar finns på farledens västra sida och boplatslämningar finns från yngsta stenålder och bronsålder.

K1. Vårdinge

Centralbygd med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet som framför allt speglar bronsålderns bosättningar utmed den dåvarande havsviken vid Edesta, men också järnålderns centralbygd något längre norrut, i området kring det medeltida sockencentrumet. Kulturlandskap med kontinuitet sedan förhistorisk tid och dominerande säterier från 1500- och 1600-talen.

K3. Mörkö och området mellan E4 och Stavbofjärden

Farledsmiljö och mellanbygd utmed vattenleden från Östersjön via Södertälje till Mälaren, som präglas av det försvarsstrategiskt viktiga läget, dominerande storgods av delvis medeltida ursprung samt partier med ett mer småbrutet agrarlandskap. I området ingår även Steinerseminariet med särpräglad arkitektur från 70-talet.

K2. Tullgarn

Kunglig slottsmiljö som huvudsakligen bär 1700-talets prägel men med medeltida anor, med omgivande park och vidsträckta ägor. Parken innehåller både en barockträdgård och en engelsk park.

K.9 Karta, Oaxen, Stora Vika

Lämningar av kalkbrott, industrianläggningar och hamnar på de tre ställena. Speglar tre olika faser i kalkindustrins utveckling i regionen och det samhälle det gav upphov till.

6.3 Övriga värdefulla kultur- och bebyggelsemiljöer

Utöver områdena av riksintresse finns mindre kultur- och bebyggelseområden samt enstaka byggnader som är av särskilt intresse från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. De får därför inte förvanskas (3 kap 12§ PBL).

Områden, bybildningar

Områdena är markerade med K på karta 12.

Centrala Södertälje

Ytterjärna

Hölö-Skilleby

Varneby (ingår i område K5)

Väsby-Stjärna-Aska-Ytterenhörna kyrka (ingår i område K5)

Hejsta

Österby-Vreta

Usta (ingår i område K1)

Egelsvik (ingår i område K3)

ÖP föreslår

- *Inom områdena av riksintresse ska särskild hänsyn tas till den kulturhistoriska miljön och till landskapsbild och bebyggelsemiljö, vid såväl nybyggnad som ombyggnad. Ny bebyggelse tillåts endast i befintliga byggnadsgrupper.*
- *För övriga områden gäller att hänsyn ska tas enligt 3 kap 12§ i plan- och bygglagen.*
- *Södertälje kommun bör utarbeta ett kulturmiljövårdsprogram för hela kommunen som regelbundet aktualiseras och läggs till grund för planeringen.*

7. Riskhänsyn och miljöstörningar

Enligt Plan- och bygglagen ska kommunens översiktsplan redovisa de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområde. Redovisningen kan avse områden med särskilda miljöproblem som behöver beaktas vid planering, t.ex. bullerstörda områden, områden med höga halter av föroreningar i marken, områden där det är risk för jordskred eller områden där radonhalterna är höga.

För att komma till rätta med befintliga miljö- och riskfaktorer har regeringen tagit fram sk miljö kvalitetsnormer. Miljö kvalitetsnormernas syfte är att komma till rätta med faktiska eller framtida miljöproblem. Normerna anger i princip vilken belastning naturen tål respektive vad människan tål utan fara för sin hälsa. Än så länge har man endast tagit fram normer vad gäller utomhusluft för kvävedioxid, svaveldioxid, bly och partiklar, men flera miljö kvalitetsnormer håller på att utarbetas av Naturvårdsverket.

7.1 Luft

Ett av dagens största hot mot både vår hälsa och mot miljön är utsläppet av föroreningar till luft som koldioxid och andra växthusgaser, kvävedioxid, svaveldioxid, ozon, flyktiga organiska ämnen, partiklar och bensen. Luftföroreningar ökar risken för cancer och luftvägssjukdomar samt påverkar växter, djur, material och kulturföremål negativt. Vi står inför globala klimatförändringar och skog, sjöar och vatten drabbas av försurningseffekter.

Miljökontorets beräkningar visar att utsläppen av koldioxid inom Södertälje kommun framför allt kommer från transporter och från uppvärmning. Det totala utsläppet av koldioxid inom kommunen har minskat med ca 40 procent mellan 1990 och 2000. Minskningen beror i stort sett på att Igelstaverket har gått över från fossila bränslen till bio- och returbränslen. Även om utsläppen från Igelstaverket har minskat, så fortsätter utsläppen från vägtrafiken att öka. Mellan åren 1990 och 2000 ökade vägtrafikens utsläpp med 8 procent. Prognoser för framtiden visar att trafikmängden med stor sannolikhet kommer att fortsätta öka.

Vägtrafiken inom och genom kommunen har betydelse även för luftkvaliteten i kommunen. År 2000 stod vägtrafiken i Södertälje för 37% av kväveoxidutsläppet och 45% av utsläppet av flyktiga organiska ämnen (t ex bensen).

De mätningar som har skett sedan en längre tid på flera platser inom Södertälje tätort, har hittills inte visat på några överskridanden av befintliga miljö kvalitetsnormer. Mätningarna inom Södertälje kommun kan jämföras med de beräkningar av kvävedioxidhalterna för Södertälje kommuns del som utförs av Stockholms läns luftvårdsförbund. Beräkningarna visar att kvävedioxidhalten överskrids vid Scania's leveransmotorprovning (1999). Längs Europavägarna genom kommunen ligger den beräknade kvävedioxidhalten i närheten av gränsen för miljö kvalitetsnormen. Luftvårdsförbundet har också gjort en beräkning av de förväntade halterna av kvävedioxid år 2005, det år då miljö kvalitetsnormerna inte längre får överskridas. Beräkningarna utgår från en trafikökning på 1% per år. Trots detta visar beräkningarna att halterna av kvävedioxid längs E4/E20 sjunker kontinuerligt med anledning av förnyelsen av bilparken.

Vad gäller PM10 (inandningsbara partiklar) är läget annorlunda. Stockholms läns luftvårdsförbunds kartläggning visar att halten partiklar (dygnsmedelvärde) överskrids längs motorvägen från Stockholm fram till Morabergs trafikplats samt i direkt anslutning till Mälarsebron. Längs E20 genom kommunen ligger halten i närheten av ett överskridande. PM10-halterna visar ingen minskande trend varför åtgärdsprogram för att minska halterna på dessa avsnitt är nödvändigt till 2005 då normvärdet skall klaras enligt EG-direktiv och svensk lagstiftning.

Vid nyplanering är det framförallt viktigt att inte ”stänga in” trafikbelastade vägsnitt med ny bebyggelse. Orsaken är att dåligt ventilerade gator, omgivna av byggnader, ger ökade halter föroreningar.

ÖP föreslår

- I samband med planläggning av nya bostadsområden ska framkomligheten för gående och cyklister prioriteras före övriga trafikanter. Kollektivtrafiken skall i sin tur prioriteras före privatbilismen.
- Uppvärmningen i nya områden bör så långt som möjligt ske utan fossila bränslen och direktverkande el.
- Stor hänsyn måste tas till miljö kvalitetsnormerna i samband med detaljplanering av företagsområden och större bostadsområden som kan alstra biltrafik inom de trafikbelastade områdena. Om en ny detaljplan innebär att gällande miljö kvalitetsnormer överskrids får den inte antas.

7.2 Bostäder i närheten av miljöstörande verksamheter

En omdiskuterad fråga är lokaliseringen av olika typer av verksamheter, till exempel bostäder i närheten av miljöstörande industrier eller transportleder för farligt gods. I samband med översiktsplanering kan problem kopplat till dåliga lokaliseringar förebyggas, om olika områden säkerställs för olika typer av verksamhet. Stadsutvecklingen är emellertid en långsiktig process som pågår konstant. En befintlig industri som ursprungligen låg långt från bebyggelse, kan på sikt bli tvingad att omlokalisera eller få restriktioner på sin verksamhetsutövning, om verksamheten står i konflikt med en pågående stadsutveckling.

Södertälje tätort erbjuder en tilltalande miljö med bostäder, parker, arbetsplatser och en levande stadskärna. Kanalen utgör en viktig resurs, både som rekreativstråk och som en kvalitet i boendemiljön. Utsikten mot vattnet och närhet till både stad och natur talar för att nya bostadsområden vid kanalen kan bli attraktiva och efterfrågade. Rent konkret innebär den fortsatta tätortsutvecklingen emellertid nya bostäder längs ett kanalstråk med omfattande godstransporttrafik samt bostäder allt närmare några av kommunens större arbetsplatser och industrier.

Boverket har utarbetat rekommenderade skyddsavstånd mellan störande eller farliga arbetsplatser och bostadsområden (Boverkets Allmänna Råd; Bättre Plats för arbete). Syftet är att riktvärdena ska tillämpas vid nyplanering av bostäder för att undvika framtida konflikter.

Enligt Boverket är skyddsavstånden till både för att skydda tillkommande bebyggelse samt för att garantera industrins utvecklingsmöjligheter. Om det finns risk för störningar från en befintlig industri, i form av lukt, stoft eller processbuller, så anger Boverket ofta ett rekommenderat skyddsavstånd på mellan 200 och 500 m.

I syfte att klargöra om det är möjligt att bygga nya bostäder längs Södertälje kanal, har Södertälje kommun beställt en risk- och miljöutredning (Scandiaconsult). Utredningen visar att det finns en risk för att de som bor närmare kanalen än 80 m kan bli störda av lågfrekvent buller från passerande fartyg. Under korta perioder just när en båt passerar, kan boende nära kanalen även bli direkt påverkade av avgaser från fartygen. Miljöutredningen redogör också för riskerna vid en olycka med farligt gods på kanalen. Större delen av godstransporterna till och från Mälaren går via Södertälje kanal. Bland annat transporteras regelbundet ammoniak. Alla transporter innebär risker, och om en båt med ammoniak skulle gå på grund eller börja brinna, finns en risk för att ammoniak sprids över ett stort område. Miljöutredningen kommer fram till att risken för att ammoniak eller något annat farligt ämne skall påverka bostadsbebyggelse vid kanalen är mycket liten (1 olycka per 1 miljoner år). Risken är lika stor i alla områden inom någon kilometer från kanalen.

Att planera den fortsatta tätortsutvecklingen så att både befintliga och nytillkomna bostadskvarter får en god boendemiljö samtidigt som nya värden skapas i staden, är en stor men fullt möjlig utmaning.

ÖP föreslår

- Den fortsatta utvecklingen och förtätningen av våra tätorter, ska ske med hänsyn både till att skapa goda boendemiljöer och att garantera industrins utvecklingsmöjligheter.
- Rekommenderade skyddsavstånd beaktas vid nyplanering av bostäder.

7.3 Miljözon för tung trafik

Miljözon är ett område i en tätort, som är särskilt känsligt för störningar och där restriktioner för trafiken ska gälla. Kommunen kan med stöd av vägtrafikkungörelsen förbjuda trafik i dessa områden med mindre rena, dieseldrivna lastbilar och bussar med en totalvikt över 3,5 ton som inte tillhör en viss miljöklass. Syftet med miljözon är främst att förbättra

miljön lokalt inom staden, där många människor bor och vistas.

ÖP föreslår

- *Förbud för trafik med mindre rena, diesel-drivna lastbilar och bussar med totalvikt över 3,5 ton och som inte tillhör en viss miljöklass införes inom en zon som omfattar centrala Södertälje. Den exakta begränsningen anges i utfärdad lokal trafikföreskrift. Förbudet regleras med stöd av vägtrafikkungörelsen.*

7.4 Buller

Vad som uppfattas som buller är subjektivt, dock finns det en del generella riktlinjer för vad som uppfattas som ett störande ljud (buller). Ett ljud som återkommer exempelvis kort och oregelbundet uppfattas oftast som mer störande än ett ljud som är regelbundet och kontinuerligt. Särskilt störande uppfattas ljud som vi inte kan kontrollera.

Vägtrafik, tåg och flyg är välkända bullerkällor som stör många människor. Andra störningskällor kan t.ex. vara ljud från grannar, fläktar och restauranger. I Södertälje dominerar trafiken som bullerkälla.

Naturvårdsverket har i allmänna råd föreslagit riktvärden för god miljö kvalitet vad gäller vägtrafikbuller, järnvägsbuller och buller från flygplatser. Emellertid finns sedan länge även riktvärden för externt industribuller, buller från motorsportbanor och byggarbetsplatser samt buller från skjutbanor där finkalibriga vapen används. För rekommenderade riktvärden se naturvårdsverkets publikationer.

Vid utarbetandet av en detaljplan i kommunen kan riktlinjer anges i planen för hur höga ljudnivåer som accepteras i området.

ÖP föreslår

- *Riktvärdena för buller ska tjäna som vägledning vid olika former av kommunal planering t ex trafik-, energi- och bebyggelseplanering. Åtgärder för att reducera bullerstörningar, främst vid källan, skall i möjligaste mån vidtas.*

7.5 Radon

Radon är vårt allvarligaste hälsoproblem som är förknippat med boendet. Radongas produceras när radium sönderfaller, dels i marken och vattnet, dels i vissa byggnadsmaterial som är radioaktiva t.ex. ”blåbetong” som innehåller alunskiffer. Markradon som finns naturligt i marken kan ge mycket höga radondotterhalter inomhus om inte skyddsåtgärder mot detta vidtas i samband med byggande. Gränsvärde för högsta radonhalt i inomhusluften för nya byggnader är 200 Bq/m³.

En inventering av hela kommunen har gjorts, på uppdrag av Miljönämnden, för att ge översiktlig information om ev radonrisker. Största delen av kommunen utgörs av normalriskområden för radon. Inom dessa har berggrunden låg halt till normal halt av uran/radium, vilket också gäller för jordarterna. De få högriskområden som finns i kommunen utgörs av de områden där berggrunden består av yngre granit med både förhöjda torium- och uranhalter. Sådana graniter finns längs kommungränsen vid Gnesta inom området från Skillötsjön i söder till Väsby Långsjö i norr, nordväst om Skilleberg och i ett smalt granitmassiv väster om Skyttorp nordöst om Tullgarn (se karta 14). För områden med lokala förekomster av högradonmark hänvisas till kommunens markradonutredning.

Miljö kvalitetsnormen God Bebyggd Miljö har som delmål när det gäller radonhalten att den senast år 2010 ska vara lägre än 200 Bq/m³ i skolor och förskolor samt att radonhalten i bostäder ska vara lägre än 200 Bq/m³ senast år 2020.

ÖP föreslår

- *Vid nybyggnation, som är uppförd i de områden som är högriskområden samt i de områden där lokala förekomster av högradonmark finns, ska grundkonstruktionen på byggnader vara radonsäkert utförd.*

7.6 Allergier

Allergier tillhör de sjukdomar som ökat kraftigast de senaste årtiondena. Orsaken till ökningen av allergier är i första hand luftföroreningar från bilar och dålig inomhusluft.

Under senare år har störningar som kan uppstå i samband med djurhållning uppmärksammas när det gäller allergier. Omgivningspåverkan från djurhåll-

ning är mer eller mindre accepterad på landsbygden men konflikter kan uppstå vid nybyggnationer i jordbruksområden. I detaljplaneringen kan kommunen ange vissa riktlinjer.

Boverkets riktvärden för skyddsavstånd:

Djurhållning i lantbruk	500 m
Minkfarm	500 m
Ridanläggning	500 m
Hundgård (kennel)	200 m

ÖP föreslår

- *Kommunen anser att man vid nybyggnation av i synnerhet bostäder, där möjlighet ges, ska beakta riktvärdena för skyddsavstånd.*

7.7 Mark- och vattenföroreningar

Miljöbalkens särskilda bestämmelser om förorenade områden gäller för föroreningar som finns såväl ovan mark, i mark, i grundvatten, i vattenområden samt i byggnad eller anläggning och som medför eller kan medföra skada eller besvär för människors hälsa eller omgivning. Bestämmelserna gäller oavsett om föroreningarna uppkommit avsiktligt eller oavsiktligt.

Enligt Miljöbalken kan ansvar endast utkrävas om den faktiska driften vid en miljöfarlig verksamhet har pågått efter den 30 juni 1969 och om verkningarna av verksamheten fortfarande pågår när miljöbalken träder i kraft.

Ansvarig för efterbehandling är i första hand den som bedriver eller har bedrivit den verksamhet som orsakat föroreningen. Om det inte finns någon verksamhetsutövare som är ansvarig för efterbehandling, är var och en som förvärvat den förorenade fastigheten efter den 1 januari 1999 och då känt till eller borde ha upptäckt föroreningen, ansvarig för efterbehandlingen. Om det är frågan om en villatomt, gäller fastighetsköparens ansvar bara om denne känt till föroreningen.

Förorenade områden i kommunen beskrivs i bilaga till översiktsplanen.

ÖP föreslår

- *De förorenade mark- och vattenområdena där det finns risk för spridning av farliga ämnen bör åtgärdas.*
- *I exploateringsområden med markföroreningar bör ansvarsfrågan när det gäller saneringen utredas i ett tidigt planeringsskede.*

7.8 Farligt gods

Ett flertal allvarliga olyckor och tillbud som inträffat under senare år vid hantering av farligt gods har lyft fram behovet av att på olika sätt arbeta för att mera effektivt förebygga sådana olyckor och begränsa konsekvenserna av de som ändå inträffar. Länsstyrelsen i Stockholms län har med anledning av detta i sin rapport "Riskhänsyn vid ny bebyggelse; 2000:01" sammanställt nationella och regionala riktlinjer för att skapa en samsyn kring hur riskhänsyn bör tas i den fysiska planeringen. De avstånd som rekommenderas för att minimera riskerna vid en olycka, är en sammanvägd bedömning av risk, miljö och hälsa mm. Lämpligt skyddsavstånd beror också på till exempel nivåskillnader, förhärskande vindriktning, trädridåer osv.

I Södertälje kommun transporteras farligt gods, förutom på vägar, även på Södertälje kanal och järnvägen.

Rekommenderade vägar

Enligt länsstyrelsens beslut rekommenderas att farligt gods transporteras på följande vägar i Södertälje kommun:

Primära transportleder:

E4/E20 och väg 57.

Sekundära transportleder:

Stockholmsvägen (E 4.19) delen trafikplats

Moraberg - Bergaholmsvägen

Strängnäsvägen (E 20.09) delen Wasa trafikplats - Kvarnbergagatan

Grödingevägen/Nynäsvägen (Väg 225) delen Gärtunavägen. - Viksängsleden (Hagabergsrondellen)

Viksängsleden (Saltsjöbron) (Väg 225) delen

Grödingevägen (Hagabergsrondellen) -

Verkstadvägen (trafikplats Saltskogs östra)

Verkstadvägen delen trafikplats Saltskogs östra - Järnagatan.

Strömsviksvägen/Hertig Carls väg delen Verkstadsvägen - Björkuddsvägen.
Stålhamravägen delen Järnagatan (trafikplats Saltskogs västra)- Tvetavägen.
Genetaleden delen Strängnäsavägen (E 20.09) - Hovsjövägen

Förbud mot genomfart

Länsstyrelsens har i beslut 17-02-2003 föreskrivit förbud mot genomfartstrafik med farligt gods på del av väg 522, del av väg 576 och del av Enhörnavägen i Södertälje och Nykvarns kommuner. Förbudets omfattning framgår av länets författningssamling. Se karta 14.

ÖP föreslår

- *Farligt gods transporteras på ovanstående angivna vägar i största möjliga mån.*

7.9 Skredriskområden

På uppdrag av "Statens Räddningsverk" utförde "KM Anläggningsteknik AB" en översiktlig skredriskkartering 1997 av Södertälje kommun. Utredningen anger var stabilitetsförhållandena särskilt måste beaktas vid planering och vid prövning av bygglov.

Exempel på utpräglade riskområden är slänter mot vattendrag, där erosion förekommer eller där jordrörelser har skett, samt där marksedimentet består av lera eller silt. Vid undersökningen har man valt ut ett antal områden med förutsättningar för skred och sedan inventerat dessa. Observeras bör dock att skredrisker kan förekomma även i andra områden än de undersökta.

Undersökta riskområden är följande:

Södertälje tätort: Området kring Byvägen, söder om Ronna. Saltskog vid Stålhamravägen. Även Rännillunden i Marieberg har undersökts i samband med senare detaljplaneläggning.

Yttre tätorten: Området runt omkring Högantorp.

Järna: Området kring Moraån vid Saltå. Bostadsområdet i korsningen Södertäljevägen - Rönnvägen. Kring Moraån, där järnvägen och Mölnbovägen passerar.

Områdena är indelade i tre klasser utifrån stabilitet. Angivna klasser finns beskrivna i den av KM Anläggningsteknik AB utförda skredriskkarteringen.

ÖP föreslår

- *Vid exploatering i skredriskområden bör ytterligare geotekniska undersökningar genomföras i tidigt skede.*

7.10 Översvämningsrisker

SMHI:s översvämningskartering för Mälaren visar inte på några större risker för Södertälje kommun. Vid ett hundraårsregn (så kraftig nederbörd att det sannolikt inte inträffar mer än en gång på 100 år) skulle förbindelsen mellan holmen eller udden i Viksberg och övriga fastlandet bli täckt av vatten. Viken vid Linanäs skulle också sträcka sig längre in i fastlandet. Även uddarna som omger Katthavet vid Ragnhildsborg och Lotsudden i Maren kan bli delvis vattentäckta.

Sjöfartsverkets planer på att öka utrymmet i slussen skulle innebära en ökad tappningseffekt vilket ytterligare minskar översvämningsriskerna pga högt vattenstånd i Mälaren.

8. Tätorterna

8.1 Södertälje

Utbyggnad av bostäder

Inom Södertälje tätort bor ca 64 000 personer eller 80% av kommunens invånare. Här är också efterfrågan på bostäder och företagsmark starkast, både småhus eller småhustomter och centralt belägna lägenheter i flerbostadshus efterfrågas.

Utbyggnadsmöjligheterna för staden begränsas av naturreservat, vattenskyddsområde och kommungränsen. För nya bostadsområden i anslutning till staden finns utrymme söderut mot Tveta, Kvedesta och norrut från Ritorp mot Viksberg. En stor potential för nya bostäder finns givetvis även genom förtätning i befintlig bebyggelse.

På kort sikt tillkommer sannolikt huvuddelen av de nya bostäderna genom förtätning och komplettering i befintlig bebyggelse. En fortsatt utbyggnad från norra Ritorp är också möjlig inom de närmaste åren. Nya stadsdelar i Kvedesta och Almnäs kan aktualiseras på längre sikt när Glasbergaområdet är fullt utbyggt. Ett rådslag om centrum skall hållas och en utvecklingsplan skall tas fram. I centrum inkl vissa centrala delar öster om kanalen bedöms ca 500 bostäder kunna rymmas. Utvecklingsplanen kommer att närmare precisera omfattningen.

Arbetsplatser

Mark för nya företagsområden finns eller planeras i Moraberg, Hovsjö, E4-dalen, Bränninge, Tveta, Gärtuna och vid Kolpenäs. Se karta 16.

Ny mark för större sammanhängande företagsområden finns inte längre i någon större utsträckning i direkt anslutning till tätorten.

Vägar

De markreservationer som är aktuella för vägutbyggnader i och kring Södertälje tätort är följande:

Motorvägen E4/E20 ska kunna byggas ut till sex körfält från Salem till trafikplatsen Saltskog östra. Mark reserveras också för den nya delen av väg 225 mellan Morabergs trafikplats och Tysslinge.

Utbyggnaden av 225 innebär också markreservationer för en anslutning av Glasbergaområdet och Fornhöjden till väg 225.

Mark reserveras för utbyggnad av Sagoleden mellan Viksängsleden och Morabergs trafikplats. En ny förbindelse behövs mellan Linavägen och Tegelbruksvägen.

En utbyggnad i Kvedesta och Tveta kräver ny väg mellan Tveta och Södertälje Syd och en eventuell förlängning av Hovsjövägen till Tvetavägen.

Utbyggnad av norra Ritorp och Viksberg kräver en ny sträckning av Viksbergsvägen förbi Fridshäll och kan komma att kräva en ny väg, Ritorpsleden, mellan Birkavägen- Bergaholmsvägen - Moraberg.

Södertälje tätort, Nya stadsdelar

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Planläge
Glasberga	Blandad bebyggelse	500-800	Fördjupad översiktsplan finns
Almnäs	Blandad bebyggelse	1000-2000	Fördjupad översiktsplan föreslås
Kvedesta	Blandad bebyggelse	1000	
Summa		2 500-3 800	

Södertälje tätort. Fördjupade översiktsplaner

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Planläge
Norra Ritorp-Viksberg	Blandad bebyggelse	500	Pågår
Södra och hamnområdet	Flerbostadshus	300 och företagsområden	Ej påbörjat
Summa		800	

**Södertälje tätort, förtätning och komplettering.
Ej påbörjad utbyggnad.**

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Kiholm	Småhus	50	Nej
Lina Strand	Småhus	60	Nej
Murverket	Blandad bebyggelse	70	Ja
Kaxberg	Småhus	35	Nej
Hanstastrand	Flerbostadshus	75	Ja
Lampan	Flerbostadshus	120	Ja
Lugnet	Småhus	65	Ja
Valnöten	Flerbostadshus	35	Ja
Bergsgatan	Flerbostadshus	40	Ja
Viksborg	Flerbostadshus	90	Ja
Igelsta Strand	Blandad bebyggelse	480	Ja
Bränninge/ Södra Pershagen	Blandad bebyggelse	120	Nej
Hall	Småhus	50	Ja
Tveta Strand	Blandad bebyggelse	100	Nej
Saltskog	Flerbostadshus	70	Ja
Listonhill	Småhus	40	Nej
Centrum	Flerbostadshus	500	Nej
Summa		2 000	

Totalt i Södertälje 5 300-6 600

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

Öp föreslår

- Ny bostadsbebyggelse tillkommer främst genom förtätning samt utbyggnad i tätortsranden. Se i övrigt avsnittet "Bebyggelseutvecklingen".
- Nya företagsområden planeras i anslutning till befintliga områden och vid E4/E20. Se i övrigt avsnittet "Näringsliv och arbete".
- Markreservationer görs i enlighet med föreslagna nya vägar. Se i övrigt avsnittet "Kommunikationer".

8.2 Järna

Utbyggnad av bostäder

Järna är en attraktiv bostadsort. I kommundelen bor knappt 8 000 personer varav ca 5 600 i tätorten. Järna trafikeras idag av pendeltåg Södertälje - Gnesta och av busslinjer mot Södertälje, Hölö och Gnesta. På sikt kan Järna få regiontåg vilket sannolikt ökar attraktiviteten ytterligare. Under år 2002 ökade befolkningen på orten med 100 personer varav majoriteten var inflyttade.

Järna tätort har 5 600 invånare.

En möjlig utbyggnadsriktning för bostäder finns bl.a. söder om Järna i anslutning till Billsta -Fredriksberg. Området ingår idag inte i kommunens vatten- och avloppsnet. På sikt ska de enskilda avloppssystemen i området övergå i en gemensam lösning.

Bostadsbebyggelse pågår nordväst om Järna tätort och en fortsatt utbyggnad är möjlig där, vid Kallfors och Norra Myrstugan. En fortsatt utbyggnad av Järna tätort längs Tvetavägen skulle kunna inrymma ca 300 lägenheter. Del av Södertuna kan rymma ca 200 bostäder i blandad bebyggelse.

I Moraområdet kan en lantlig förtätning ske med bostäder - framför allt i skogsbyn - längs vägar och i anslutning till befintlig bebyggelse. Bevarandet av landskapets karaktär och områdets rekreationsvärden är emellertid viktigt att beakta. Planer finns även för nya bostäder i Tunabackar.

Floravägen, som har diskuterats som bostadsområde under många år föreslås utgå. Det finns planer på ett nytt naturreservat för att skydda den unika miljön och Moraåns meandrande förlopp. En utbyggnad i området ligger i konflikt med dessa planer.

Järna, förtätning och komplettering. Ej påbörjad utbyggnad.

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Norra Kallfors	Blandad bebyggelse	150	Nej
Östra Kallfors	Blandad bebyggelse	110	Nej
Norra Myrstugan	Blandad bebyggelse	50	Ja
Mora - Billsta	Småhus	60	Nej
Tuna backar	Småhus	50	Ja
Tavesta	Flerbostadshus	90	Ja
Södertuna	Blandad bebyggelse	200	Nej
Summa		710	

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

Arbetsplatser

Som tänkbara markområden för företag och arbetsplatser föreslår kommunen mark längs Rönvägen mellan E4 och järnvägen. Kommunen föreslår även del av Södertuna som ett framtida företagsområde. Området har diskuterats som bostadsområde men störningar från E4 och stambanan gör det mindre intressant för bostäder. Genom sitt läge nära E4 är området mycket lätt att nå.

Vägar

Diskussionen om olika alternativ för riksväg 57 förbi Järna har varit livlig. Vägverket förordar för Järna en förbifart från kurvan på nuvarande väg 57 väster om järnvägen, vidare över järnvägen, förbi Skåve gård och fram till nuvarande trafikplats på E4. Kommunen förordar ett läge ca 3.5 km söder om Järna trafikplats. Förslaget finns inte med i Vägverkets planering fram till år 2015. När utbyggnad aktualiseras kommer olika alternativ att prövas enligt miljöbalken innan slutligt läge fastställs.

Järnvägen

Om Ostlänken byggs mellan Stockholm och Norrköping är det möjligt att orten kan få ett regionalstågsstopp. Regionaltåget skulle medföra att restiden till Stockholm, Nyköping, Norrköping och Linköping blir kortare och att resorna blir bekvämare. Då regionaltågen förbättrar möjligheterna för arbetspendling till och från Järna ökar även möjligheten

för att orten kan expandera genom att flera flyttar dit. Av de tre alternativen som Ostlänken har presenterat är det två av alternativen som går genom Järna tätort och ett som går utanför, längs E4.

ÖP föreslår

- Områden längs mindre vägar och i anslutning till bostadsområden är mest lämpade för en ytterligare bostadsutbyggnad.
- Mark för företagsområden föreslås framförallt vara områden som redan är störda på ett eller annat vis. Exempelvis utmed E4, järnvägen och/eller i anslutning till andra arbetsområden.
- Mark reserveras för alternativ vägsträcka för riksväg 57 och dagens genomfarter bör förbättras genom gång- och cykelbanor samt bullerskydd. Det senare bör få högsta prioritet.

8.3 Hölö

Utbyggnad av bostäder

Under 90-talet har många bosatt sig utanför Hölö tätort.

I Hölö/Mörkö kommun del bor knappt 3 000 personer varav ca 1000 i Hölö tätort. Hölö har under 90-talet haft en stor ökning av bostäder utanför tätorten. Områden längs vägar och i anslutning till bebyggelse kan vara lämpliga för kompletterande bebyggelse. Hölö trafikeras av busslinjer till Järna/Södertälje och Mörkö.

I Vi-området planeras för nya bostäder i blandad bebyggelse. Om området utökas norrut skulle ca 150 bostäder kunna inrymmas totalt. Bostadsbyggande pågår även i Västra Lida. Som ytterligare områden för i första hand småhusbebyggelse föreslås Broby ca 25 småhus och Grävsta väster om järnvägen ca 100 småhus.

En omvandling pågår också av fritidshusområden till åretruntboende. Där kan en viss förtätning komma i fråga när gemensamma avloppslösningar finns.

Hölö, förtätning och komplettering. Ej påbörjad utbyggnad.

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Västra Lida	Småhus	75	Ja
Vi, del 1 och 2	Blandad bebyggelse	150	Ja
Österby	Småhus	10	Ja
Norrvrå	Småhus	15	Ja
Broby	Småhus	25	Nej
Grävsta	Småhus	100	Nej
Summa		375	

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

Arbetsplatser

Idag finns de flesta företagsområdena i norra delen av samhället. Ytterligare ca 3 hektar skulle kunna planläggas i södra Vi-området, nordost om samhället mot E4:an, om en efterfrågan uppstår.

Järnväg

Banverket gjorde år 1997 en utredning för Nyköpingslänken, en ny uträdd järnvägssträckning med anslutning till Vagnhärad. Sträckningen finns ännu så länge inte med i några investeringsplaner.

2001 startade ett kommunalt samarbete för en utbyggnad av Ostlänken mellan Järna och Linköping, se vidare under avsnittet kommunikationer.

Nyköpingslänken är ett av de tre alternativen som diskuteras för Ostlänkens sträckning.

Det finns starka önskemål från Hölö om att få en pendeltågsförbindelse. SL har utrett frågan och anser inte att förslaget är samhällsekonomiskt lönsamt.

Restiden Hölö-Södertälje-Stockholm kan förkortas genom att direktgående motorvägsbussar sätts in på sträckan Hölö - Södertälje Syd - Södertälje Centrum.

ÖP föreslår

- Den fortsatta utbyggnaden av Hölö utöver redan planerade områden sker huvudsakligen väster om järnvägen.
- En lantlig förtätning med bostäder längs vägar, framförallt i skogsbyrå och i anslutning till dagens bebyggelse föreslås. Det kan till exempel vara komplettering i Lida, Hejsta, Åkerby och Broby.
- Österby och Norrvrå förtätas med ytterligare småhus under förutsättning att gemensamma avloppslösningar kommer till stånd.
- Utbyggnaden av företagsområden sker nordost om Hölö samhälle, i stort sett i anslutning till dagens företagsområden.

8.4 Mölnbo

Utbyggnad av bostäder

I Vårdinge kommun del bor ca 1 800 personer varav ca 1000 i tätorten Mölnbo. Västra stambanan går rakt igenom Mölnbo samhälle. Pendeltåget mellan Gnesta och Södertälje stannar vid Mölnbo station. Bussförbindelse finns med Gnesta och Järna.

Pendeltåget mellan Gnesta och Södertälje stannar vid Mölnbo station.

Nya bostäder, ca 30 lägenheter i flerbostadshus, planeras i kvarteret Skolbänken. I Balsberga norr om tätorten mot Bergasjön skulle ett femtiotal småhus kunna inrymmas.

Vid kommungränsen mot Gnesta ligger området Rudholm/Nibble. Området har idag mindre goda VA-lösningar. Om en anslutning till Gnesta kommuns VA-nät eller annan gemensam anläggning kan ordnas skulle området kunna kompletteras med ytterligare ett trettiotal småhus.

Mölnbo, förtätning och komplettering. Ej påbörjad utbyggnad.

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Balsberga	Småhus	50	Nej
Skolbänken	Flerbostadshus	30	Ja
Rudholm/Nibble	Småhus	30	Ja
Summa		110	

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

Arbetsplatser

En mindre tomt finns planlagd vid Allévägen och om efterfrågan skulle uppstå på ytterligare företagsmark skulle området mellan väg 57 och järnvägen i Högfors kunna utredas.

Riksväg 57

Diskussionen om olika alternativ för riksväg 57 förbi Mölnbo har varit livlig.

Kommunen förordar ett läge söder om samhället. Det innebär en sträckning från nuvarande väg 57 vid Marmorberget, över näset vid Lillsjön, över järnvägen strax öster om samhället och fram till nuvarande väg 57. Förslaget finns inte med i Vägverkets planering fram till år 2015. När utbyggnad aktualiseras kommer olika alternativ att prövas enligt miljöbalken innan slutligt läge fastställs. Upprustningen av bron över järnvägen kan öka den tunga genomfartstrafiken. I väntan på en förbifart behöver genomfarten rustas upp med gång- och cykelbanor och skydd mot trafikbuller.

ÖP föreslår

- Nya bostäder planeras i Balsberga.
- Rudholm/Nibble kompletteras med ytterligare bostadsbebyggelse när gemensamma VA-lösningar ordnats.
- Området vid Högfors utreds för företagsetableringar om efterfrågan finns.
- Befintlig genomfart i Mölnbo upprustas avseende miljö och trafiksäkerhet.
- Mark reserveras för en ny förbifart söder om Mölnbo tätort.

8.5 Enhörna

Utbyggnad av bostäder

I Enhörna bor knappt 2 700 personer varav ca 1000 i Ekeby. Bussförbindelse finns mellan Södertälje och Överenhörna. På sommaren angörs även Sandvikenområdet

I Enhörna ökar åretruntboendet.

I Enhörna har många valt att bosätta sig utanför tätorten under 90-talet. I Sandvikenområdet har många fritidshus blivit åretruntbostäder och den utvecklingen fortgår.

En av länets miljöutmaningar är att värna om Mälaren som ekosystem och vattenresurs. Kommunen måste ta ett långsiktigt ansvar för utvecklingen och delta i arbetet med att minska föroreningar och utsläpp. Inom kommunen finns fritids- eller blandområden med en starkt ökande andel åretruntboende. I dessa områden måste vattenförsörjning, avloppshantering och förtätning av bebyggelsen utredas. Även annan service och infrastruktur måste anpassas till det ökande antalet åretruntboende. Sandvikenvägen är t ex i stort behov av upprustning.

Inom Enhörna behöver fler frågor utredas innan ytterligare förtätning och nya bostadsområden kan planeras. Därför kommer en fördjupning av översiktsplanen att göras för området där förslag ska ges på hur en ökad bebyggelse kan inrymmas bl a för att ge underlag för gemensamma VA-lösningar. Genom förtätning och komplettering inom kommundelen bör ytterligare 200-300 bostäder kunna inrymmas utöver de redan planerade bostadsområdena.

De planerade områdena Räfserskan och Stjärna kan byggas med 44 småhus.

Enhörna, förtätning och komplettering. Ej påbörjad utbyggnad.

Område	Bostadstyp	Antal bostäder	Detaljplan*
Räfserskan	Småhus	30	Ja
Stjärna	Småhus	14	Ja
Summa		44	
Fördjupad översiktsplan Sandviken-Ekeby		150-250	
Totalt		200-300	

*Detaljplan finns antagen eller planarbete har påbörjats

ÖP föreslår

- En fördjupning av översiktsplanen görs inom Ekeby-Sandvikenområdet. Förslag presenteras på hur ny bebyggelse kan inrymmas och anpassas till områdenas karaktär.
- Sandviken omvandlas från fritidshusområde till ett område med villastandard. En utökad byggrikt kopplas till gemensamma lösningar för vatten- och avlopp (VA).
- Mark reserveras preliminärt för ny väg öster om Tuna by och ombyggd väg utmed nuvarande väg fram till bebyggelsen i Sandviken. Mark för gång- och cykelväg reserveras mellan Vallaskolan och Sandviken. Läget för markreservatena kan komma att ändras som ett resultat av fördjupningen av översiktsplanen.

Bilaga till översiktsplan 2004

Innehåll

Riksintressen för naturvård och friluftsliv	sid 66
Biotopkyddsområden	sid 67
Mark- och vattenföroreningar	sid 68

Riksintressen för naturvård och friluftsliv

Enligt 3 kap i miljöbalken skall områden som är av riksintresse för naturvården och friluftslivet skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset.

Följande tre områden i Södertälje kommun anses vara av riksintresse för friluftslivet enligt Naturvårdsverkets beslut från 1988:

STOCKHOLMS SKÄRGÅRD, YTTRE DELEN

Detta skärgårdsområde som utgör ett mycket stort skärgårdsområde, cirka 380 000 ha, sträcker sig från Norrtälje kommun i norr till Södertälje i söder. Området intar som helhet en särställning i länets natur. Det största värdet för friluftslivet ligger i den goda tillgången på naturhamnar och de mycket höga naturvärdena. Ytterskärgårdens mosaik av öar, kobbar och skär ger praktiskt taget outtömliga möjligheter för båtlivet men även för fiske, kanoting och naturstudier. Vintertid ges vid gynnsamma isförhållanden unika möjligheter till långfärdsåkning på skridskor.

TULLGARN

Tullgarn utgör ett högintressant område för friluftslivet. På grund av områdets mycket höga naturvärden ges utsökta möjligheter till positiva upplevelser och naturstudier i samband med friluftsliv.

BJÖRKFJÄRDEN - PRÄSTFJÄRDENS ÖVÄRLD

Detta stora Mälarskärgårdsområde, cirka 21 000 ha, berör förutom Södertälje kommun även kommunerna Upplands-Bro och Ekerö. Området utgörs av ett omväxlande natur- och kulturlandskap, som erbjuder rika tillfällen till natur- och kulturstudier. Området medger även goda möjligheter till fritidsfiske och bär- och svamplockning. Tillgången till platser för bad vid olika stränder är god liksom möjligheterna till båtsport och kanoting tack vare lättnavigerade vatten och goda naturhamnar. Fjärdarna räknas till landets finaste områden för skridskofärder.

Följande fem områden i Södertälje kommun anses vara av riksintresse för naturvården enligt Naturvårdsverkets beslut från 2000:

STOCKHOLMS SKÄRGÅRD; LÅNGÖ - FIFÅNG - SÖDRA TORÖ - JÄRFLOTTA

Stockholms skärgård utgör ett världsunikt landskap med utomordentligt stora värden. Skärgårdsland-

skapet omfattar mer än 30 000 öar och präglas av vackert slipade granit-/gnejsklippor, en sparsam men intressant växtlighet, ett rikt fågelliv samt värdefulla brackvattenmiljöer. Skärgårdsområdet är en övergångszon till högre salthalt söderut och utgör nordligast utbredningsområde för ett antal marina arter. Variation av exponering och hydrografi inom området ger stor variation i artförekomst /artsammansättning - mångsidighet. Genom områdets orördhet och vidsträckta areal utgör det ett viktigt referensområde. Utskärgården bär spår av gammal kulturpåverkan. Området har utomordentligt stora värden och är intensivt utnyttjat av det båtburna friluftslivet.

Fågellivet präglas av dykänder och måsfåglar, med ejdern som karaktärsfågel. Skärgården utgör landets starkaste fästen för havsörn.

TULLGARN - MÖRKÖ

Området som helhet representerar ett odlingslandskap med lång kontinuitet med förekomster av naturbetesmarker och ängsmarker. Norra Mörkö och Tullgarn är exempel på kustnära, kompletta herrgårdslandskap av högsta klass. Stora havsstrandängar är utmärkande. På södra Mörkö finns ett småskaligt odlingslandskap med ålderdomlig struktur. Många av de naturliga fodermarkerna hyser artrika växtsamhällen.

Tullgarnsområdet har en varierande natur. Området kännetecknas av en rik förekomst av lövträd, där de ädla lövträden utgör ett markant inslag. Inom området finns marker av särskilt botaniskt intresse. Fågelfaunans rikedom är påfallande. Området är av särskild betydelse för rastande vadare, änder och grågäss.

På Mörkö finns länets största ansamling av högt värderade naturbetesmarker. Kring Hörningsholm utbreder sig ett typiskt herrgårdslandskap med alléer, ekhagar och havsstrandängar av högsta värde. I området finns skyddsvärd lav- och svampflora knuten till ek. Hörningsholms varierade miljöer utgör också en av länets rikaste fladdermuslokaler. Kålsö utgör också ett av länets rikaste lokaler för sällsynta epifytiska lavar. Vegetationshistorien på Kålsö och Eriksö har varit föremål för vetenskaplig beskrivning.

I de grunda strandnära vattnen i området finns artrika kransalgängar med flera rödlistade arter. De värdefullaste områdena är Hägnäsviden vid Tullgarn och Björkarösund mellan Mörkö och Ledarön. Grundområdena är också viktiga fortplantnings- och uppväxtområden för flera fiskarter, främst sötvattensarter. Bland annat är området viktigt för gös.

YNGERNOMRÅDET

Yngern, Stora Envättern och Hundsjön är av högsta värde från limnologisk synpunkt. Sjöarnas goda vattenkvalitet samt områdets storlek, variation och ostördhet utgör stora naturvärden. Sjöarna har också viktiga förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Området hyser bl a goda bestånd av storlom och fiskgjuse. Yngerns stora värde för fågellivet har varit stabilt under lång tid. Sjön har även en mycket artrik fisk- och bottenfauna. Förutom vanliga insjöfiskar förekommer bl a nissöga, småspigg, nors och lake. Bottenfaunan innehåller många sällsynta och rödlistade arter, varav många har höga krav på god vattenkvalitet. Turingeåsen mellan Yngern och Vällingen är av mycket högt geovetenskapligt värde som orört grusområde med åsnät, kullar och dödisgröpar.

VATTGRUVSMOSSEN

Myrkomplex dominerat av skvattramtallmosse och öppen mosse. Den öppna mossen är den största relativt opåverkade i Svealands sprickdalslandskap. Våtmarken rymmer även stora mjukmattehöljor, vilket är sällsynt i regionen. Myrkomplexet hyser en för fattiga myrar representativ flora.

KORPBERGET

Områdets botaniska värden utgörs av ädellövslogen i allmänhet och Korpberget - Lindängen med sin "sydväxtberg flora" i synnerhet. Söderläget, den kalkhaltiga jorden samt kontinuiteten i markanvändningen är viktiga faktorer som gynnar den speciella florans. Murgrönan har här en av sina sällsynta reliktförekomster.

Området är väldokumenterat och har stor betydelse som exkursionslokal för skolor, botaniska föreningar m. fl. och som utflyktsmål för rörligt friluftsliv.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden är en skyddsform som syftar till att skydda mindre områden som hyser eller förväntas hysa hotade djur- och växtarter. För vissa naturmiljöer gäller ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken, exempelvis för alléer, stenmurar, märkegravar och mindre åkerholmar. När det gäller skogsmiljöer är det Skogsvårdsstyrelsen som avgränsar och beslutar om biotopskydd. Normalt skyddas bara sådana skogspartier som är mindre än 5 ha. För större skogsområden får man lov att bilda naturreservat. I Södertälje kommun har Skogsvårdsstyrelsen skyddat 22 områden som biotopskyddsområden fram till januari 2004.

Biotopskyddsområden i Södertälje kommun:

Område	Biotoptyp	Areal	Beslutsår
Tvetaberg	Urskogsartat barrskogsbestånd	4,6 ha	1994
Kiholm	Urskogsartat barrskogsbestånd	4,0 ha	1997
Bränninge	Urskogsartat barrskogsbestånd	4,0 ha	1997
Skabro	Äldre naturskogsartat lövbestånd	3,7 ha	1997
Kumla & Römora	Urskogsartat barrskogsbestånd	2,2 ha	1998
Talby, 3 områden	Åsgranskog, Ras- och bergbrant i skog, Ras- och bergbrant i skog	4,2 ha 1,1 ha 0,7 ha	1998 1999 1999
Kvestesta	Äldre sandskog	4,8 ha	2000
Ytterenhörna-Tuna och Väsby	Ras- och bergbrant i skog	4,2 ha	2001
Östersättra	Äldre naturskogsartad skog	4,2 ha	2001
Vrå nr 1	Ras- eller bergbrant i skog	5,7 ha	2001
Vrå nr 2	Ras- eller bergbrant i skog	2,1 ha	2001
Vrå nr 3	Äldre naturskogsartad skog	7,3 ha	2001
Horn	Äldre naturskogsartad skog	2,2 ha	2001
Hälleby	Äldre naturskogsartad skog	3,8 ha	2001
Molstaberg 1:5	Äldre naturskogsartad skog	3,1 ha	2002
Hörningsholm s:1	Äldre naturskogsartad skog	1,3 ha	2002
Hälö-Kjulsta 4:4	Kalkmarksskog	4,2 ha	2002
Hörningsholm 2:1	Äldre naturskogsartad skog	3,6 ha	2002
Hjortsberga	Ravinskog	2,4 ha	2003
Överenhörna-Ekensberg	Markområde med mycket gamla träd	1,9 ha	2003

Mark- och vattenföroreningar

Följande markområden anses som mycket förorenade i kommunen:

Oxelgrenshagen/Weda/Moraberg: Stort antal företag, de flesta små och medelstora. Nu bl a verkstadsindustri, grafisk industri, varmförzinkning, annan ytbehandling, lackering, fordonsverkstäder mm. Frekvent observerade föroreningar i dagvattnet, bl a olja, starkt färgade utsläpp, skumbildande substanser m.m.

Scania industriområde: Tidigare plats för avfallsdeponering, både industri- och hushållsavfall från Södertälje stad, under perioden ca 1885-1950-talet. Scanias verksamhet omfattar tillverkning, ytbehandling, gjutning och bearbetning.

Uthamnen: Det har pågått tung industriverksamhet under många decennier i området. Troligen finns det stora föroreningar i området.

Södra Uthamnen: Se text ovan om Uthamnen.

Oljehamnen: Spill från på- och avlastning av bensin, råolja mm.

Sydhamnen: Utfyllnadsmassor i hamnområdet, som innehåller höga halter kvicksilver.

AstraZeneca/Storgatan: Föroreningar av PAH.

Hall: Ett mindre område är förorenat med stora mängder arsenik.

Igelstatomten: Området är noga undersökt. Tungmetaller som arsenik, koppar, krom och små mängder pentaklorfenol har hittats i marken.

Industrin: Industriområde i Järna där det finns mekaniska verkstäder. Tidigare fanns en kemisk/teknisk fabrik som förorenade i området.

Området vid Snorp mellan Järna och Mölnbo: Området är egentligen inte förorenat men ett militärförråd har sprängts för många år sedan och det kan finnas rester av explosivt material i marken. Området är därför skyltat med varningar för detta.

Nedlagda soptippar:

Halltippen: Industri och hushållsavfall. Tippning av förorenade massor från Igelstatomten innehållande arsenik har förekommit vid några tillfällen.

Billstatippen utanför Järna: Aska från tidigare sopförbränning och därefter bilskrot.

Valåkertippen söder om Hölö: Hushållssopor.

Förorenade vattenområden:

Bottnar med höga eller måttligt höga metallföroreningar klassas som förorenade. Följande sjöbottnar i kommunen anses som förorenade:

Lilla Måsnaren: Svårt förorenad av näringsämnen och metaller. Utsläppen kommer via vattentillflödet vid Vasa pumpstation.

Södertälje kanal, (mellan Linanäs och Hallfjärd): Metallföroreningar i ytsedimentet. Södertälje kanal är främst förorenad av kvicksilver.

Torpaviken: Viken är avrinningsområde för Scania industriområde, där det tidigare bl.a. låg två soptippar, Strömtippen och Bollshage. Vikens ytsediment är förorenat med tungmetaller.

Källförteckning

Södertälje kommun

Översiktsplan för Södertälje kommun 1990.
Antagen av kommunfullmäktige september 1990.

Gång- och cykelplan 2000, Södertälje kommun.

Dagvattenpolicy för Södertälje kommun.
Miljökontoret 2001.

Lokalisering av handel i Södertälje kommun.
Södertälje kommun 2000.

Kulturmiljöer i Södertälje, Göran Gelotte 1999.

Miljöutredning, Bostäder vid Södertälje kanal
(1997-04-28) Scandiaconsult.

Översiktlig skredriskartering. Statens
Räddningsverk och Södertälje kommun 1997.

Artlista med teckenförklaring till Ängs och
hagmarksregister, Södertälje kommun 1997
(inventering av kommunens ängs- och hagmarker.
Fältarbetet utfört under 1994-1996) Krister sand
och Olof Johansson.

En uppföljning av Södertälje kommuns Ängs- och
hagmarksinventering. 2000 Marcel Desax.

Yngern är unik - beskrivning av sjön med förslag
till hur den skall bevaras. 1992. Miljö och
hälsoskyddsförvaltningen i Södertälje kommun.

Fastighetskartan Autokavy.

Recipientundersökning i Södertälje kommun.
951025-981021. Turingeån, Taxingeån,
Bränningeån, Moraån, Skillebyån, Åbyån, samt
Mölnboån. 1999-11-26 Roger Huononen. Yoldia
Environmental Consulting AB. Uppdrag från
Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen i Södertälje
kommun.

Fågelinventeringar i Långsjön 21 sep 29 maj 2002.
Underlag för miljöändens remissvar till länsstyrelsen
i fråga om fartbegränsning m.m. i Långsjön.

Kommunens hemsida. Naturen och naturvården.

Översikt av luftföroreningshalter i Södertälje och
jämförelser med miljö kvalitetsnormer
(2002-05-02) Miljökontoret, Södertälje kommun.

Redovisning av beräknade koldioxidutsläpp i
Södertälje 1990, 1995 och år 2000
Tjänsteutlåtande 2002-08-05 Miljökontoret,
Södertälje kommun.

Miljökonsekvensbeskrivning över detaljplan för
Glasberga sjöstad (2003) Tyréns

Länsstyrelsen i Stockholms län

Riskhänsyn vid ny bebyggelse vid järnvägar,
vägar inklusive bensinstationer (2000:01)
Länsstyrelsen i Stockholms län.

Kulturminnesvårdens riksintressen i Stockholms
län. Länsstyrelsen 1997.

Länsstyrelsens kartdatabaser.

Regionplane- och trafikkontoret

Regional utvecklingsplan 2001 för
Stockholmsregionen, RUF 2001.
Regionplane- och trafikkontoret.

Grönstrukturen i Stockholmsregionen.
Regionplane- och trafikkontoret.

Naturvårdsverket

Myrskyddsplan för Sverige. 1994.
Naturvårdsverket.

Naturvårdsverkets hemsida.
Om natura 2000 områdena.

Planera med miljömål; en idékatalog (2000)
Boverket och Naturvårdsverket.

Naturinventering med hjälp av flygbilder och rödlistade arter.

Boverket

Bättre plats för arbete, Allmänna råd 1995:5
Boverket.

Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund

Utsläpp till luft mellan 1990 och 2010 i
Stockholms län, Rapport 3:2002
SLB-analys på uppdrag av Stockholms läns
luft-vårdsförbund.

Kartläggning av miljö kvalitetsnormerna PM10 år
2002 och 2005 samt kvävedioxid år 1999 och 2006
(www.slb.nu/lvf/) SLB-analys på uppdrag av
Stockholms läns Luftvårdsförbund.

Södertörnsekologerna

Vattenväxter i sjöarna på Södertörn och i
angränsande områden samt uppbyggnad av en
sjödatabas. 2001. Södertörnsekologerna.
Redaktörer Göran Bardun och Bo Ljungberg.

Inventering av nyckelbiotoper för fladdermöss på
Södertörn 1995, Johnny de Jong.
Södertörnsekologerna.

Inventering av kransalger inom sju kommuner på
Södertörn 1995.

Bjarne Tutturen och Thomas Giegold i samarbete
med Irmgard Blindow.
Södertörnsekologerna.

Södertörnsekologernas sjödatabas Vers.2.2.
2001-08-15.

ArtDatabanken Uppsala

Rödlistade arter i Sverige 2000 - The 2000
Red List of Swedish Species. 2000.

Övrigt

SCB statistik.

Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier,
Regeringens proposition 2000/01:130.

Sveriges Klimatstrategi, Regeringens proposition
2001/02:55.

Miljöbalkens hushållningsregler.

SMHI översvämningskartering.

Foto: Olof Näslund/Reportagebyrån,
Bo Ljungberg, Anna Lindberg och Maud Enquist Södertälje kommun
Layout: Ingela Ekström, Södertälje kommun
Tryckt hos: TH – Tryck AB
